

8. M

FOR NASJONAL FRIHET OG SOSIAL RETTFERDIGHET

Budstikken går:

Vær med i stormønstringen på Østre Toten 9. og 10. august

«8. Mai» kommer ut i Kristiansund N. — Postadresse boks 41. — Kontor
Nedre Enggate 20 LL. — Abonnementspris kr. 16,— pr. år, løssalgpris
40 øre. — Annonsepris kr. 0.32 pr. m/m. — Fåes i kioskene hver lørdag

Nr. 29.

Fredag 1. august.

6. årg.

40
åre

Velkommen til årsmøtet!

Som fungerende formann for Forbundet for Sosial Oppreisning vil jeg ønske våre meningsfeller hjertelig velkommen til møtet på Toten.

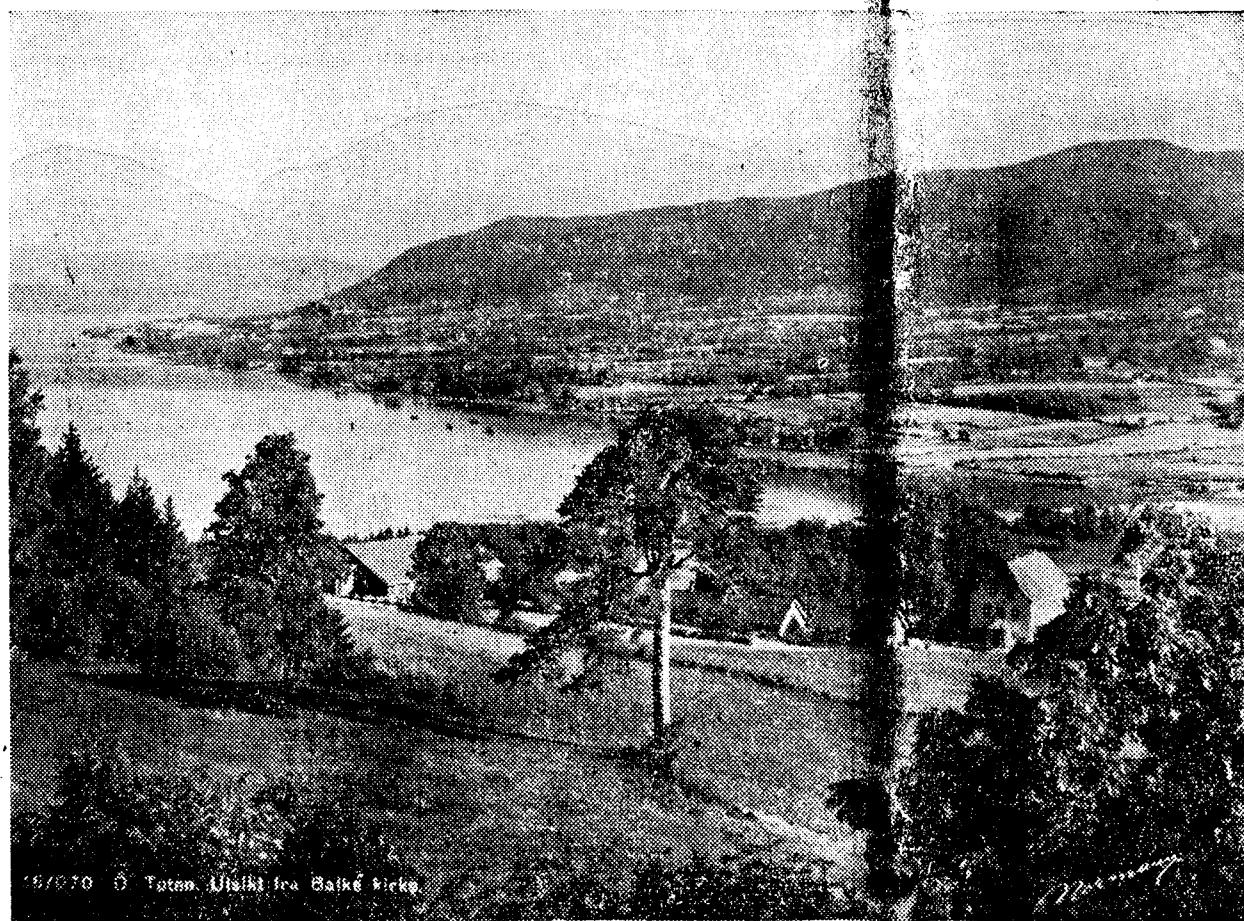
Vi har denne gang villet prøve å kombinere Landsledelsens møte med et utendørs stevne den påfølgende dag — søndag 10. august — og det er vårt håp at flest mulig av dem som forstår Forbundets ide, vil finne veien til Toten denne dag. Riv dere løs fra det daglige mas og kjas denne ene dagen! Ta med dere familien og møt opp i sluttet flokk! La det bli en mønstring som gir et tydelig og overbevisende uttrykk for vår eksistens og vår felles vilje.

Ikke bare utadtil men også innad trenger vi til en slik årlig sammenkomst, der folk fra landets forskjellige distrikter kan treffe sammen og få personlig kontakt med hverandre. Norge er et vidstrakt land med mange stengsler. Derfor har det sin spesielle betydning at vi kan samle oss til et slikt felles oppmøte. — Det vil gjøre den sak vi kjemper for mer levende for hver og en av oss. Det vil i høy grad intensivere den samfølelse mellom oss som vi ikke kan være foruten, og jo større frammøtet blir, jo større tyngde og slagkraft vi kan mpenstre, desto mer vil hver enkelt føle seg styrket i sin tro på at vi skal nå fram dit vi vil.

Få steder i vårt land byr på en vakrere natur enn nettopp Totenbygdene, og dertil kommer at gjennom all historisk tid har dette distriktet stått i vår nasjonale oppfatning som et sentrum for viljen til norsk selvhevdelse. Det hviler en sterk tradisjon over Opplandsbygdene — og da spesielt over de brede Mjøsbygdene. De har skapt en skaper

Sjå desse bygder hjarte ved Mjøsens fagre strand, ja her er Noregs hjarte og kjernen i vårt land.
Anders Hovden.

HER ER TOTEN

Østre Toten, utsikt fra Bakke kirke

Toten består av fire herreder, Østre Toten, Vestre Toten, Kolbux og Eina, og ligger på vestsiden av Mjøsa. Inntil 1825 utgjorde disse bygder et sogn, et lite rike for seg selv, som har fostret mange gjeve sønner. Ellers hører en lite om Toten i Norges historie, bygdene har levet sitt eget stille liv. Men pust fra de store røslere ute i verden nådde også fram til disse bygder og satte spor der.

General Ruge og tyskerne

Han stilte norske tropper under tysk overkommand

Ny kommunistisk skandale under oppseiling i Brasil

Fremstående offiserer og tjenestemenn i utenriks-etaten beskyldt for å være kommunister

New York: privat til «8. Mai».

En pikant politisk skandale er eksplodert i Brasil. En representant for påtalemyndigheten, som har hatt ansvaret for saker mot offiserer som er siktet for kommunistisk virksomhet innen det brasilianske forsvar, er suspendert fra sin stilling, mistenkt for selv å være meget sterke kommunistiske sympatier. Suspensjonen skjedde etter at man hadde overrasket ham under et forsøk på å besøke en arrestert kommunist i fengslet.

Brasilianske aviser har i den siste tid flere ganger brakt meldinger om at det sitter «krypto-kommunister» i mange ledende stillinger.

Den suspenderte aktor har forhalet behandlingen av samtlige saker mot arresterte offiserer under påberopelse av at det ikke foreligger tilstrekkelige bevis for kommunistisk agitasjon fra offiserenes side. Flere siktede innrømmet at forskjellige kompromitterende aktstykker var undertegnet av dem, men den suspenderte nektet å godta disse tilståelser, idet han mente at de måtte bekreftes av en skrifteksperter.

Ved nærmere undersøkelser av den suspendertes fortid har det vist seg, at han var kommunist så tidlig som i 1929. Det foreligger dokumenter i politiets besittelse som viser at han det år ble arrestert for kommunistisk agitasjon. Arrestasjonen skjedde betegnende nok i kommunistavisen «Classe Operaria»s redaksjon.

Men skandalen har med et slag bredt seg videre. Det brasilianske utenriksdepartement har gjennom lengere tid foretatt omfattende undersøkelser for å bringe på det rene om noen av utenriksstatens folk kunne ha tilknytning til kommunistkretser. Departementet har opplyst at det ikke ville bli gitt noen melding om resultatet av undersøkelsene før de var helt avsluttet.

Det ble for meget for storavisen «Tribuna da Imprensa». Den offentliggjorde en liste over høytstående embetsmenn med opplysninger om deres kommunistiske fortid, og andre aviser fulgte straks opp med krav om fyldestgjørende opplysninger fra myndighetene. Avisene kom over et brev som var skrevet av den brasilianske konsul i London, Joao Cabral de Melo Neto til den brasilianske konsul i Hamburg, Augusto Rodriguez Cotrim Pereira, hvor kommunistiske tiltak drøftes i maskerte vendinger. Brevet er overlatt til myndighetene, og da disse ikke grep inn på mange uker, offentliggjorde «Tribuna da Imprensa» hele brevet. Etter dette er konsul Cabral beordret hjem, men har fått en frist på tre måneder.

Konsul Cotrim var i 1947 brasiliansk konsul i New Orleans. På dette tidspunkt offentliggjorde avisene et dokument som var beslaglagt av politiet og hvorav det fremgikk at Cotrim var god kommunist, selv om hans bror var tilhenger av Trotskisk linje. Regjeringen i Rio de Janeiro måtte dengang i all hast overføre ham til Kapstadt og derfra til Hamburg.

Avisene i Rio de Janeiro har hittil offentliggjort navnene på åtte høyere offiserer som de hevder er kommunister, men har adgang til koder og kryptiske uttrykk.

Stadig flere og større amerikanske

Dette distrikt stult i vår nasjonale oppfatning som et sentrum for viljen til norsk selvstendighet. Det hviler en sterk tradisjon over Opplandsbygdene — og da spesielt over de brede Mjøs-bygder. De har skapt — og skaper — vidsyn i mer enn en forstand. La denne stevnedagen vår den gangen bli en virkelig folkemønstring! Slutt opp alle som overhodet har anledning til det, og støtt derigjennom opp under vår felles sak og skap dere samtidig et personlig minne for livet. Velkommen til årsmøtet på Østre Toten!

Lier 20. juli 1952.

Anders Hafskjold.

Anders Hafskjold.

Europeiske menneskerettigheter

Bonn: privat til «8. Mai».

Den tyske nasjonalforsamling har ratifisert den europeiske konvensjon til vern om menneskerettighetene. Av de øvrige 14 medlemsstater i Europarådet har hittil Norge, Sverige og England ratifisert denne konvensjon, men disse tre landene har begrenset sin godkjennelse til erklæringen om menneskerettighetene. De har avvist den del av konvensjonen som gjelder den europeiske domstol og en internasjonal kommisjon for menneskerettigheter.

8. MAI

På grunn av deltakelse i landsledermøtet den 9. og 10. august vil ikke «8. Mai» komme ut i neste uke. Neste nr. av avisen kommer den 15. august, og det blir etter alt å dømme det siste nr. som kommer ut i Kristiansund.

For øyeblikket er det umulig å angi noen dato for det første nr. som kommer ut fra eget trykkeri i Oslo, men i avisen som kommer den 15. august skal vi gi våre lesere beskjed om tidspunktet.

I forrige nr. henstilte vi til alle som så seg istand til det å gi et bidrag til flyttingen, da den allerede har påført oss utgifter som vi ikke hadde regnet med, og som det vil være umulig for oss å klare uten at vi får hjelp.

I dag gjentar vi denne anmodning.

Rettsak mellom USA og Frankrike i Haag

Haag: privat til «8. Mai».

Den internasjonale domstol i Haag behandler for tiden en overmåte interessant tvist mellom USA og Frankrike, som danner en slags pendant til spennigen mellom de to landene angående Nord-Afrika.

Det er merkelig nok Frankrike som har innanket saken for domstolen. — Den gjelder USA's såkalte ekstritorialrettigheter i Marokko, rettigheter som ble gitt USA av sultanen i Marokko i 1836. De hele begynte med at Frankrike etter den annen verdenskrig søkte å få 30 amerikanske forretningsmenn i Marokko til å rette seg etter de gjeldende bestemmelser om importkontroll. Det ble stor oppstandelse i Washington og den amerikanske kongressen vedtok endog et forslag som går ut på at amerikansk hjelp ikke skal ytes land, hvis territorier krenker traktater inn gått med USA. Det amerikanske utenriksdepartement fikk utsatt iverksettelsen av vedtaket.

Det amerikanske syn — som også har interesse i forbindelse med Saarproblemet — er at Frankrikes protektorat over Marokko ikke gir Frankrike rett til å sluke området økonomisk. Amerikanerne mener at Marokko må betraktes som en selvstendig enhet.

Nye amerikanske flybaser i utlandet

Washington: privat til «8. Mai».

President Truman har undertegnet en lov om bevilgning av 2,3 milliarder dollars til anlegg av nye amerikanske flybaser i Alaska, Middelhavsområdet og Nord-Afrika. Når Middelhavsområdet nevnes spesielt ved siden av Nord-Afrika går man ut fra at det siktes til Spania.

General Ruge og tyskerne

Han stilte norske tropper under tysk overkommando

Har nasjonalhelten på Høytorp fort tross alt helgardert seg?

Den alt overskyggende sensasjon i Oslopresen er Dagbladets knaller lørdag 26. juli:

«General Ruge stilte norske styrker under tysk overkommando».

Selvom ikke dette betyr avsløringen av den hemmelighet som Ruge nødigst vil ut med — er det dog et godt varp artikkelens forfatter Sverre HARTMANN har gjort med å skaffe fram et skriv fra Forsvarets overkommando av 26. juni 1940 til den tyske forbindelsesoffiser ved det norske hovedkvarter.

Det fremgår herav at aktorats vitne mot de henrettede nordmenn Schanche og Quisling — nemlig forsvarssjef RUGE, stillet norske tropper til rådighet for den tyske overkommando på Norges grense mot øst, etter at han etter befaling av den norske regjering hadde kapitulert på vegne av overkommandoen.

Når dette militære samarbeid ikke ble permanent for okkupasjonens var-

ighet, skyldes dette ikke motstand fra norsk side, men at tyskerne til syvende og sist ønsket de norske tropper avløst av tyske.

Men samarbeidet var selvsagt av stor betydning så lenge det sto på! Ruge reserverte seg mot at overkommandoens totale kapitulasjon på norsk jordbunn skulle omfatte nordmenn i utlandet.

Hermed er emigrantenes «krig» som de ynder å kalle den, — uten enhver forbindelse med Forsvarets overkommando under Ruge — og en rent frivillig affære..

Det skal bli interessant å se reaksjonen på Hartmanns dokumentasjoner i tiden framover.

«8. Mai»-lesere må ikke misforstå hverken Skavlan eller Sverre Hartmann: Det er ikke kjærlighet til justisofre som nå driver dem til offentliggjørelse av avgjørende dokumenter i tiden framover. Hartmann vil være en ny Knickerbocker. Skavlan vil verge seg mot ulvene og mot kretsen som er ute etter hans skalp! —

Men brannen i rosenes leir kunne ikke lengre tillate at de kjennsgjeringer som nå kommer på bordet — ble uderslått.....

Men for historieforskere og rettsfornektere blir det strammere tider. Kanskje også for nasjonalhelgenen i Høytorp fort? — Men han har nok helgardert seg denne gang også, you bet!

Potemkin.

Otto Ruge.

Storstevnet på Toten

Vi er likesom alle våre kamerater spent på hvordan det går med forberedelsene til stevnet på Kraby, Toten 9. og 10. aug. og sendte derfor en av våre medarb. til åstedet. Vi traff formidlingsmannen Arne Bergsvik i full sving og spurte hvordan det gikk. «Et moment», sier han, «jeg skal nettopp høre hvordan det går med hornorkestret, 29 mann, far». Skal det være så skal det være, ser det ut for, når Toten skal ha selskap.

«Jeg har ikke vært med på noe sånt før», sier B. «Det er hundrede ting som ikke skal glemmes: Innkvartering, der kan vi vel nå ta imot vel 200 overnattende. Så er det serveringen. Kan ikke folket vårt begripe at det setter oss grå hår i hodet ved ikke å forhåndsbestille. Slakteren skal ha beskjed, fru Nielsen i Festiviteten skal koke og brase og servere, og folkehjelp er det vanskelig med på dagen, nå i ferietiden. Vi vil ikke at

hundrede skal bli stående å beskue oss andre som sitter ved den sikkert gemytlige fellesmiddag. Si til alle sammen at de må overvinne treghetsmomentet og bestille sin plass ved vårt bord i god tid.

Blir det musikk og sang forøvrig? — Jo da, frk. Bergiot Holter piano virtuos med samt en violin vil spille, en av våre operasangere vil synge, vi har høyttaler med gramofon, vi har trekkspillkunstner og mye rart. Vi leter ennå etter en forsanger til allsang, men han kommer nok med stemmegafelen sin. Karl Holter leser en for dagen produsert prolog og vil forøvrig la sitt gnistrende vidd sprudle».

Programmet ellers? — Sokneprest Poulsen innleder, etter at deltakerne er ønsket velkommen, med en liten andakt, vi synger «Alltid freidig når du går». Formannen taler, utsendingene fra Sverige og Danmark hilser derfra og vi synger nasjonalsangene, sokneprest Poulsen holder foredrag, det er mye annet som kan bli mer eller mindre en overraskelse (ettersom en er forhåndsinformert om visse ting).

Kontrollen? — Ja, du snakker, det er mye å henge fingrene i: bil- og bussparkeering, billettsalg, matbillettsalg. Jeg har tenkt meg det så at alle middagsfrokost- og lunsjgjester betaler serveringsdamen med sin matbillett, forhåndsbestilt eller forhånds kjøpt på Forbunds-kontoret i Festiviteten. Drikkevarer betales ekstra. Innkvarteringskontoret i Festiviteten vil ordne opp for de som ikke har en pute til hvilken de kan legge sitt hoved».

Været? — Vi har hatt 2 måneders tørke, dessverre ser det ut til at den fortsetter, 9. og 10. august blir godvær. Men skulle det sile ned så tar salen 900, dertil kommer kjempemessige restaurantlokaler, denne Festiviteten er verd reisen den alene.»

Franskmennene vanskeliggjør USAs oppgaver

Nekter å være med på å bygge omfattende militær sikringsanlegg

Washington: privat til «8. Mai».

Etter hva det opplyses her har franskmennene etter månedlange forhandlinger avvist et amerikansk forslag om å sikre NATO-stridskreftenes hovedtilførselslinje i Vest-Europa med omfattende militære sikringsanlegg. Denne tilførselslinje går fra Orleans over Verdun og Metz til Pfalz i Vest-Tyskland. I Orleans møtes tilførselslinjene fra havnebyene La Rochelle og Bordeaux.

Det var opprindelig utarbeidet planer som gikk ut på at tilførselslinjen fra Orleans til Pfalz skulle sikres med ekstra jernbanespor, bunkers til forsvar mot partisaner og fallskjermtropper, underjordiske lagre av bensin og ammunisjon..

Fra fransk side ble det gjort gjeldende at disse kjempeanlegg ville være til ubotelig skade for det franske jordbruk og dessuten kunne undergrave franskmennenes moral. — De som var sterkest mot planen var statsminister Pinay, marskalk Juin og forsvarsminister Pleven.

Festivitetslokalet på Kraby hvor møtene skal holdes.

Stadig flere og større amerikanske baser i England

Basebyggingen vil aldri ta slutt

Amerikanerne overførte i 1948 — under Berlinkrisen — endel bombefly, som bare skul eloppholde seg 30 døgn i England. I dag, fire år senere, har det amerikanske luftvåpen ikke mindre enn fire komplette flyvinger på engelsk jord. Til vingenes rådighet står et stort antall baser, forsyningsdepoter og verksteder. Det bygges stadig mer og mer. En høytstående amerikansk offiser uttaler at arbeidet med å bygge ut de amerikanske basene i England aldri kommer til å ta slutt. I disse dager har amerikanerne overtatt ytterligere tre baser fra det britiske luftvåpen og er gått i gang med å foreta betydelige utvidelser. Et eted bygges lagerhus med en kapasitet på 2 millioner kvadratfot.

Redaktør
Arvid B. Arntzen
Utgitt av Interessentskapet 8. Mai

«Folket i miniatyr»

La oss minnes Esop!

Når vi i dag hilser velkommen til årets landsledermøte på Østre Toten 9—10 august, vil vi minne om denne fabel av den vise Esop:

«En mann som hadde mange sønner, var svært lei for at de så ofte kranget seg imellom. Han prøvde å snakke dem tilrette og få dem på bedre tanker, men det hjalp ikke stort. Da ba han dem gå og hente noen tynne vidjerenninger og binne dem sammen. «Prøv nå å brette denne bunten i to», sa han. De prøvde seg alle, men ingen

klarte det. Da løste faren opp bunten og ga dem renningen en for en og da var det ingen sak å bryte dem i stykker. — «Kjære guttene mine», sa faren, her kan dere se, hvor sterkt alt er, som holder sammen. Husk det, og hold sammen dere også, da er dere sterke. En for en er dere lett å vinne over for en fiende».

Siden Forbundet for Sosial Oppreisning ble stiftet 15. oktober 1949 har det dag for dag åokset i styrke og anseelse. Forbundet kan peke på mange saker som er ført fram til seir, men også på skuffelser og tilbakeslag. Slik er nå engang livet. De tyngste slag har vært tapet av ildsjeler som Forbundets formann, den utrettelige Hroar Hovden, vår kloke rådgiver dr. jur. Gustav Smedal, «8. Mai»s første redaktør Nils Vikdal og de mange andre som arbeidet i det stille og som ikke fikk oppleve den sosiale oppreisning. Men disse tapene forpliktet alle oss, som er igjen, til større innsats både i Forbundet og i vår engere krets. Vi må ikke et eneste øyeblikk tape våre felles mål av syne og vi må i vår daglige gjerning stadig søke å bryte hevnånden fra 1945 slik at vi kan gjenvinne vår likeverdige plass i samfunnet.

Forbundet for Sosial Oppreisning har i de snaue tre år, som det har virket, vært organisert i et landsstyre med et engere arbeidsutvalg i stadig samvirke med det faste sekretariat og tillitsmennene rundt om i landet. Så lange som avstandene er har landsstyret vært samlet bare en eller to ganger i året og de lokale tillitsmenn bare i de årlige landsmøter. Imens har arbeidsutvalget og sekretariatet holdt møter enkelte steder både sønden-, vesten- og nordenfjelds, men har dessverre ikke rukket Nordnorge på grunn av den begrensede arbeidskraft. Kontakten mellom Forbundet og de enkelte har derfor ikke kunnet bli så god som ønskelig kunne være, og det er således vårt blad «8. Mai» som har måttet være det faste bindeledd mellom meningsfeller og landsorganisasjonen.

Det er vår mening at vi nå i fellesskap må gå et skritt videre. Vi må samle alle de aktive gjennom direkte medlemskap i Forbundet slik at dette kan få en fast stamme med grener utover hele landet. I første omgang regner vi med bare noen få tusen, som hver i sin omgangskrets kan arbeide for vår sak. Det er dessverre slik, at hatet og forfølgelsene ennå gir seg grelle utslag, og at mange i medfør av sin stilling, sine familieforhold og sin fremtid må ta hensyn og holde seg i bakgrunnen. Ja, vi ser at det er mange, som ennog ikke våger å abonnere på «8. Mai» av hensyn til sin omgangskrets og av frykt for repressalier. Vi mener at dette er noe tøv og at enhver som vil være med på å gjenerobre sin borgerlige likestilling og sin berettigede plass i arbeidslivet, må tone flagg jo før des bedre såvel for den enkelte som for fellesskapet. Det kan skje gjennom direkte medlemskap, som gir samholdet moralsk styrke. Og er det noen som av personlige årsaker ennå nøler, kan de i stilhet slutte opp om de aktive medlemmer og yte sin ringe skjerv til arbeidet slik at Forbundet kan få den nødvendige slagkraft i det omfattende arbeide som forestår. Linjene for dette vil bli trukket opp på årets

kalla ei gong Hambro det samla Stortinget. Og dette er visseleg den vanlege meininga innom veggene på Stortinget, er det liktil. «All makt i denne sal», var og ei tid slagordet. Det er derfor i grunnen ikkje så underleg at stortingsmennene føler seg som allmechtige og suverene. Dei gjer seg fullmynduge med og for folket i landet til å handla slik dei sjøl synes, utan omsyn til dei lovreglar dei har å styre etter. Eit fleirtalsynskje i Stortinget er såleis landsens høgste lov i denne meiningsbygningen, og det er lett å sjå at dette er den vanlege tanke for arbeidet og vedtaka i Stortinget.

Dette er ikkje folkestyre, slik som eit folkestyre var tenkt då konstitusjonen vart skipa og Grunnloven gjeven. Det er i realiteten det samme slags «folkestyre» som går under namn av «folkedemokrati», noko a la det russiske.

Det er ikkje noko einskild parti i Stortinget som ein kann illa for denne utskjeidinga, dei er medskuldige alle, men i meir og mindre grad, direkte og indirekte.

Arbeiderpartiet synest rettnok å vilja gå eit steg vidare i diktatorisk sjølvråding — truleg mens dei har firtalet og har regjeringsmakta. Ei mengd såkalla fullmaktslover og andre vedtekter vart framsette og vedtekne i Stortinget, som ikkje er i sam høve med grunnlov og konstitusjon. Og våre rettskunnige og domarar dansar ofte på kanten av det lovlege, og det er berre med utpekulert tølking og tegjing med det verkelege tilhøve, dei ofte kann få avgjerda til å smetta innenfor råma for konstitusjonell rett.

Dette er serleg lover som gjev diktatorisk myndugskap til regjeringa og til den eller dei institusjonane som regjeringa atter overdrog fullmakta. Ofte for desse fullmektigane suverent rådvælde både over individ og eigedom — tvertimot Grunnlov og konstitusjon.

Som alt nemnd er det ikkje arbeiderpartiet aleine som hevdar dette synet i Stortinget. Serleg er det venstre som beinveges hjelper A-partiet fram med denne politikken. For å prove dette er det tilstrekkeleg å nemne «Oslovenstre», «Dagblad-venstre»

Cirkusgrisen

Jeg vil gjerne varsle dere lesere i nord og sør — at jeg nå vil revidere min politiske kulør.

Jeg, den rødeste av alle, gløder ikke lenger nå!

Jeg har latt min blodøks falle. Fra i dag er fargen blå!

Hvis jeg så skal angi grunnen må det pussig nok bli den at jeg dypt i hjertebunnen er en svært dyrtverdig dyrevenn. Sovjet — Sovjet — at du ville svikte idealets bånd og behandle denne lille søte cirkusgrisen sånn.

Herr redaktør!

Etter § 100 i Gr.lovea skal det vera fritt for alle i dette landet å segja si meinung om statens styr og stell.

Likevel må eg segja at det ikkje er slik — utan at ein lagar seg si eigi «kanon», som ikkje er kvarmanns sak. Den «demokratiske» pressa syter for at det frie ord ikkje fær koma fram, allevissa når kritikken slær inn på konstitusjonelle spursmål. — Det ser faktisk ut som at det frie ord er stengt, uansett «parti». Ein lyt derfor tru at alle «parti» er samde i å halde slik kritikk ute, jamvel dei blad som til vanleg lever på å kritisere.

Nå har denne artikkelen vandra frå den eine til den andre avisa i og utanom Oslo, men like fåfengt er det. Venstre-, høyre-, bonde- og «upolitiske» blad har alle sendt den attende som ubrukeleg. Enkelt har svara at dei stort sett er samde, men likevel kan dei ikkje bruke den. — Kva kan det vera? Er det servillitet for det rådende styre i landet? Eller er det egne politiske synder som tyngjer? Eller ligg det offentlege styr og stell under direktiv frå utanlandske makter? Eller er ogso dette noko som er knytt til fellesprogramme av 1945? — Ein har grunn til å undrast!

Kanhende 8. Mai — er meir i pakt med demokratiet enn dei som sjølv kallar seg det. I såfall finn «8. Mai» sympatiserar også utanfor sine egne rekkjer.

Vyrdsamt FORFATTEREN.

E. S. Vi trenger ikkje fleire parti, men vi trenger nye menn! Menn med rullebladet reint! D. s.

eller «Thagaard-venstre». Og sidan Neri Valen vart innatvald i Stortinget kan ein og ta med «Telemark-venstre» i same kategori. Ein treng berre å visa til framlegget frå Neri Valen og Wilhelm Thagard, som begge er høgt sette venstremenn, den fyrste endå parlamentarisk forar i tinget, om å ta burt og omgjera § 112 i Grunnlova for nokre år sidan. — Det hadde visseleg vore eit gasta tak for den diktatoriske («folkedemokratiske») utviklinga om dette Gr.lovframlegget hadde blitt vorte innført etter den dag, «miniatyrfolket» kunne råda fritt som dei ynskte, også konstitusjonelt.

Veljarfolket i Norig kunne etter den dag berre velja diktatorer til å styre med seg og sitt. «Folkedemokratiet» hadde vorte ein kjennsgjerning! Når ikkje dette åtaket på folkestyret i Noreg lukkast den gongen var vel årsaka at framlegget var so altfor gjennomsiktig, så plumt og påtakleg at det var eindel tingmenn og andre som skyna kor det bars av og gjorde oppstuss. (Ein av desse var gamle Johan Nygaardsvold, ennå det var hans eige partiregjerung som ville ha denne grunnlovsendringa gjennomført).

Utfallet av røystinga vart derfor at framlegget ikkje fekk det turvande fleirtalet andre gongen det var framme, og det fall — lukkelegvis.

«Miniatyrfolket» laut nok nytte meir kamuflert overgang for å bli allmechtige. — Og fullmaktslovene kom på løpende band. Det vart ikkje berre «mellombels» — sjølv om dette med «mellombels» var berre i navnet og eit skalkeskjul for å halda seg inn om Grunnloven formelt. Varige fullmaktslover er nå på trappene og kjem visseleg til å bli sett ut i livet (framlegget til pris og rasjonaliseringslov).

Premissane til desse fullmaktslovene er ofast: «Utviklinga krev det», «folket krev det», «organisasjonane krev det» og liknande. —

eit nummer berre. Og ofte er det eit eller anna «direktorat» som fastsetter vilkår og prisar utan omsyn til forhandling med organisasjonane langt mindre med det einskilde mennesket. Den gamle grunnlovsmessige råderetten den einskilde hadde er såleis undergraven. — Og det tragiske er, at mange ennå trur dette, endå sume må skynar at det bers galt avstad. Organisasjonane og kartellane sin tidsalder har såleis indirekte påskunda den tilstand som vi alle i dag, politisk sett, tyngjest av og som vi klandrar styresmaktene for. Folket — individet — fråskrive seg sin eigen grunnlovsmessige råderett over eigedom og sin eigen lagnad, samstundes med at statens myndugskap vaks proposjonalt. — Slik som «miniatyrfolket» vil det og som statsstyret krev det av folket i og med at den einskilde kan ikkje verta høyrd utan fyrst å umyndiggjera seg i ein eller annan organisasjon eller kolektiv.

Ja, kva så?

I og for seg er denne kritiske merkningen tilstrekkeleg, i fall våre tillitsmenn på Stortinget sjølve er klår over at det ikkje er «folket i miniatyr» som har råderetten i Noreg, — men folket! Og dei ville då sjølve syte for at dette er grunnreglen for dei- ra vedtak og handling.

Men denne utglidinga har gått for seg nå i så lang tid og i så mange saker og avgjerslor som Stortinget har tatt, at det vil vera uforsvarleg om folket i val setter desse menn inn på Stortinget att. Vi må seia tydeleg ifrå om dette i tidar. Om det er i fåkonna og likesela dei har oversett dei konstitusjonelle vilkåra eller det er med vitande og vilje dei har sett dei til sides har ikkje anna på seg enn at det kan skilje noko i eventuell dom for konstitusjonsprot. I begge høve er det så sterke klagemål og så verk- nadstunge konsekvensar for folk og land, at nye menn tvegst i statens styresett, menn som sjølve er klår

Intet amnesti på kongens 80 års dag

Ingen ventet det heller

Morgenposten har fått endel fore-spørslar om det i forbindelse med Kongens 80-årsdag vil bli gitt amnesti i en eller annen form. Ved henvendelse til justisminister Gundersen får vi opplyst at spørsmålet ikke har vært drøftet i Regjeringen.

— Amnesti kan i Norge bare settes i verk etter lov, og har aldri forekommet, forteller justisministeren. Benådning av fanger kan bare gis etter individuell prøvning av hvert tilfelle.

— VII flere fanger bli benådet eller få sin straff edsatt i anledning av Kongens 80-årsdag?

— Nei, ingen flere saker blir prøvd enn de som ellers ville blitt tatt opp.

Nå skal det være SLUTT

Vesttysk aksjon for løslatelse av de siste 1000 fanger.

De krigsdømte tyskere truer nå med sultestreik, selvmord og andre fortvilte aksjoner hvis de allierte ikke snart setter dem på frikot. Disse trusler er kommet til uttrykk i et nytt fremstøt fra Det tyske parti og i andre bevegelser og organisasjoner, som har henvendt seg til Adenauer med bønn om at han søker å utvirke et generalamnesti for «alle de såkalte krigsforbrytere».

Det er i alt 1045 som befinner seg i de alliertes fengsler i Vesttyskland, fremgår det av en skrivelse fra forbundsminister Hellwege som har henvendt seg til kansleren i egenskap av formann for Det tyske parti som er medlem av regjeringkoalisjonen i Bonn. Partiet forlanger at samtlige krigsforbrytere skal løslates, hvadenten det skjer ved benådning, straffe nedsettelse eller permisjon på æresord. Alle fangene holder på å bryte sammen skriver ministeren, og deres uvissheten om fangenes skjebne. Påførende kan ikke lenger utholde. På fallrepet til å forlate Vesttyskland har den amerikanske høykommissar McClay benådet general Hans Georg Reinhardt og lederen av sikkerhetspolitiet i Wallonien, Eduard Strauch, som var idømt lange fengselsstraffer, og flere ventet etter hvert.

Skal Vesttyskland virkelig helhjerret komme med i det vesentlige forsvvarssystem, er en av betingelsene at det blir slutt på den store rettskomedie som fikk sin skamstøtte i Nürnberg.

Fru Marie Hamsun

direkte medlemskap, som gir samholdet moralsk styrke. Og er det noen som av personlige årsaker ennå nøler, kan de i stilhet slutte opp om de aktive medlemmene og det store ringe skjerv til arbeidet slik at Forbundet kan få den nødvendige slagkraft i det omfattende arbeide som forestår. Linjene for dette vil bli trukket opp på årets landsledermøte, som tegner til å bli det største og mest representative i Forbundets hittil kortvarige historie.

Vi gjentar vårt velkommen til samlingsdagene på Østre Toten. Vi vet, at de som ikke kan møte, vil følge forhandlingene med den største interesse gjennom vårt blad. Denne gang må vi slå et slag som kan sette merker etter seg over hele landet og sveise våre meningsfeller sammen til en fast og virksom landsorganisasjon, slik at Forbundet kan bli det faste ankerfeste for alle, som vil rettsstatens gjenreisning og sosial oppreisning for alle som ble tatt av vinden.

Jo det nytter

Av Tore Bergstøl

Det hender at det blir spurt etter resultatene av Forbundets arbeid. Nå er det utvilsomt allerede oppnådd resultater, men en skal huske på at Forbundets arbeid først og fremst er et vår- og nybrottsarbeid, og selv om det finnes enkelte «tidligkulturer» så skal en ikke vente de større innhøstninger før lenger ut i vekståret.

Hva er det så vi arbeider for? Jo, for å få folk til å forstå den urokkelige sannhet at vi gjorde alt vi kunne for folk og fedreland i de vanskelige okkupasjonsår. Vi ville ikke på noen måte

hjelpe fienden mot vårt eget folk. Vi arbeider ikke i hevnlyst og hat. Selv om vi hadde eller fikk makten til det, så ville vi ikke stille våre motstandere for retten eller styrte dem i fengsel eller annen ulykke. Det er langt fra det. Vi ønsker ikke noe vondt over noen av våre medmenneskjer. Vi ber bare om forståelse.

At vi er kommet et stykke på vei mot dette mål, har vi mange eksempler på. Riktignok er det gjennom den offentlige administrasjon mange skuffelser. Det er nok megen sannhet i hva Bismarck sa om sine medmenneskjer «Enkeltvis er de kloke og fornuftige, men når de kommer sammen så mister de både klokskapen og fornuften.» Dette har vi mange erfaringer for. Det er meget vanskelig å treffe et menneske nå som privat forsvarer «rettsoppgjøret». Uttalelser som: «Dette rettsoppgjøret er en stor fjasko», eller: «Dette rettsoppgjøret står på meget svake føtter», osv., er stadig å høre. Men når disse mennesker kommer sammen i møter, da er det meget få som er kloke og fornuftige nok til å ha sine meningers mot. Men vi får trøste oss med at sannhets sak skal seire gjennom nederlag.

Nå er det enkelte av våre folk som sier at nå er vi kommet så langt på veg at nå går arbeidet fremover med sin egen tyngde. I alt ideelt arbeid er det ikke noe som er farligere enn dette resonement. Hva er en sak eller et arbeid uten mennesker til å drive arbeidet og saken fram? Skal det være tyngde i en sak, så må den leve som en drivende kraft i mange, mange menneskesjeler som hverken vil eller kan gi opp arbeidet eller offerviljen før målet er nådd. Det er dette Forbundet for Sosial Oppreisning må stole på.

er en søren dyrevenn. Sovjet — Sovjet — at du ville svikte idealets bånd og behandle denne lille søte sirkusgrisen sånn.

Når det gjelder denne grisen og dens rolle i mitt liv, — vil jeg takke den avisen som ga saken perspektiv. Trygve Eidem, Oslos største journalist og litterat var vel egentlig den første som ga saken dens format.

Han ble nemlig av avisen sent til Russland nå og da, og der traff han denne grisen ved et sirkus i Moskva. Som det fremgikk av notisen, gikk det hele for seg slik, at den søte lille griesn styrtet inn med vilje skrik.

Og presis i samme stunden steg applausen til en storm så det faktisk skalv i grunnen under gamle kominform. Traktorkvinner, kommisarer, menn av stål og jern og sten skrek og huet som barbarer — svingte luer, sko og ben!

Men så nevner da avisen det som saken bunner i: på den vesle søte grisen sto det nemlig «Trygve Lie» Tenk å bruke malerkosten så infamt — og så rått! Nei! — Jeg støtter Aftenposten og går udelt inn for BLATT!

MEG.

kjem visseget til å bli sett ut i livet (framlegget til pris og rasjonaliseringslov).

Premissane til disse fullmaktslovene er oftest: «Utviklinga krev det», «folket krev det», «organisasjonane krev det» og liknande frasar. Den store massa av velgjarfolket i landet trur på dette snarvordet.

Den medverkande årsaka til at folket beiter på denne kroken er, at folket for ein stor del i fyrevegen så å segja har selt sjela si til dei ymse sokalla «næringsorganisasjonane» eller «fagorganisasjonane» som dei er blitt medlemmer av — ofte etter press frå statens side.

Desse «organisasjonane» har fått seg overdrege myndugskapen og råderetten for det einskilde medlem slik at det er berre i namnet det einskilde medlem er eigar og rår med sitt. Det er dei ymse «utval» og «styre» som i røynda skaltar og valtår med næringsvilkara og eiga åt den einskilde. M. a. o. folket har i likskap med Stor tinget («miniaturfolket») skaffa seg formyndarar (fullmektiger). Når så desse formyndarane igjen saman med dei frå statsmaktane si side og gjer bindande avtalor så kallar dei det «kollektive» avtalor. — Noko stort og fint må det vera sjølv sagt. Folket eller «medlemmene» trur seg sterke og mektige slik i kampen mot den altfor mektige staten, som snart sagt tar hand om både livet og lagnaden.

Den einskilde, som etter Grunnlova har råderetten over sin eigedom og sin tilfaksvilje har ikkje noko dei skal ha sagt meir, dei er ei brikke eller

det kan skilje noko i eventuell dom for konstitusjonsbrot. I begge høve er det så sterke klagemaal og så verkadstunge konsekvensar for folk og land, at nye menn tvegst i statens styresett, menn som sjelve er klår over at dei er folket sine tililtsmenn i medfør av Grunnlova.

Dette må velgjarane ved komande krossveg ha klårt for seg!

Ein av folket.

Loven og fortolkningsfriheten

«Den utpregede «fortolkningsfrihet» — friheten i forhold til lovens ord — som i vår tid gjør seg gjeldende så mange steder, er et gode som man ikke har gratis. Og der kan komme en dag da man ser på det som et onde — enten fordi det er andre øyne som ser, eller fordi domstolenes nivå synker, eller fordi de sosiale, økonomiske etiske eller kulturelle motsetninger innen samfunnet blir så sterke, at tilliten til rettspleien krever mere objektiv forankring og mindre av det subjektive dommerskjønn» skriver professor Augdahl i «Rettskilder» s. 101.

Vi anbefaler dommerne fra de politiske prosesser å studere disse ord og legge seg dem på sinne. Det kunne kanskje bidra til at våre jurister ville forsøke på å rehabilitere seg etter den skam som overgikk dem da de dømte etter høyere ordre og mot sin embetsed.

Utenrikskronikk

Personlige bemerkninger

Den, som skriver utenrikskronikken i «8. Mai», har gjennom mange år deltatt i internasjonale kongresser, hvor tidens store menn talte. Han så de mange hvitpansrede skjortebryster og de ordensprydede kjoleslag og han hørte mange hjertevarme ord om fred og forståelse mellom folkene, om åndsfrihet og brobygging mellom nasjonene i respekt for rasens egenart. Men — bak ham hvisket den nøkterne sans og flammet røntgenblikket, og begge fortalte ham noe mere. Hvis han snudde de veltalende herrer helt om, så fant han der hvor det bankende hjerte skulle sitte en fintmerkende regnemaskine, og den forferdet ham. Og han begynte å resonere. Han mindtes en historie fra den forrige verdenskrig, fra spanskesykens tid. Det skulle holdes en interskandinavisk konferanse om viktige næringspolitiske spørsmål et sted utenfor vårt lands grenser og en mannsterk delegasjon var utpekt. — Ulykken ville, at mange av de

delegerte fikk lovlig forfall, og han som skulle sende dem avsted skrev da fortvilt til møtets primas og spurte om råd. Han fikk telegrafisk svar: Send seks høyreiste, dekorerte herrer. Og det gjorde han. Møtet ble meget vellykket ifølge det utsendte kommunike. Det ble talt, det ble spist og det ble vedtatt enstemmige resolusjoner. Og vår klode svevet uforstyrret videre i sin lovbundne bane.

Slike erfaringer har gitt kronikøren visse erfaringer, og de har fått uttrykk i trangen til å se bakom begivenhetenes ytre forløp. Han vet ikke om han har formådd å avspille det i sine kronikker, men hensikten har allti vært tilstede. De, som leser dagspressens kaleidoskop og de meningsdannede telegrambyråers meddelelser, får et visst bilde av det som hender. Dette bilde er ikke bare dagsbetont, men det er også farget av nasjonale, statlige og strategiske interesser, som ikke lett lar seg gjennomskue i det rastløse jag,

idet man lar seg fange av nattvåkne journalisters oppslagstitler mere enn av det som ved nærmere granskning kan leses mellom linjene. Det er her at kronikøren forsøker innenfor ukebladets begrensning å la leserne få et glimt bak kulissene, slik at de kan se den fintmerkende regnemaskine og ikke la seg blende av de hvitglinsende skjortebryster. Det er i all beskjedenhet hensikten med utenrikskronikkene. Begrensningen gir seg selv, fordi kronikøren ikke bare er avskåret fra det fordom så fascinerende internasjonale samkvem hvor et smil, en mine, en henkastet bemerkning kunne si mere enn lange obligatoriske taler, men også fordi han må nøye seg med brevlige orienteringer, med å lese mellom linjene og se det hele gjennom den ofte avslørende langkikkert. Det blir ikke alltid bra nok, men det vil allikevel gi en viss bakgrunn og skape visse perspektiver for den som vil gå litt utenfor de optrukne baner.

Den Stalin-Rooseveltske bror-skapsskål i Jalta og seirherrenes festur i Potsdam delte verden i to. Østen vandt over hele linjen og trakk med et hånlig smil jernteppet ned over sine poker-spillgevinst, mens Vesten langsomt våknet av tømmermenns-janmeren og så at de hadde tapt

Fru Marie Hamsun

skal om kort tid reise til Tyskland på opplesningsturne, forteller «Agerposten». Det er en rekke litterære og dramatiska foreninger som står for innbydelsen. Programmet er ennå ikke helt fastlagt, men hun kommer i første rekke til å lese av Hamsuns verker. Mulligens vil hun også lese av sin egen nye bok, som foreløbig bare foreligger i manuskript.

Vidtgående amnesti i Østerrike

Wien: privat til «8. Mti».

Den østerrikske nasjonalforsamling har vedtatt en rekke lovforslag som tar sikte på omfattende amnesti til tidligere østerrikske nasjonalsosialister. Nasjonalforsamlingen mener at nasjonalsosialistene nå har «sovet tilstrekkelig». Lovene går ut på at de som sitter fengslet (bortsett fra «krigsforbrytere») skal løslates, videre at de statstjenestemenn som har mistet sin rett til forfremmelse nå skal få den tilbake, og at eiendom som har vært beslaglagt nå skal frigis eller erstatning ytes. Denazifiseringssaker som ennå verserer, kan stanses av myndighetene.

over hele linjen fordi den hadde valgt feil makkerskap. Det er fa-sitten av den annen verdenskrig, den løfterike kamp for demokratiet mot en ny fremstormende livsanskuelse, en kamp som for-ente Østens diktatur med Vestens finansherredømme med det mål å knuse Mitteleuropa. — Dette lykkedes dessverre for oss alle sammen altfor godt — i første omgang, men det virkelige demokrati med respekt for lov og nedarvet rett gikk med på kjøpet slik at hele verden i dag lever i usikkerhet og frykt for dagen imorgen og i selvbergnings raseri istedet for i fredelig samvirke.

Men jordkloden går i sin ufor-anderlige bane og Vårherres møle maler langsomt videre, langsomt. Under dette gjelder det for oss, som mener å ha vettet i behold, ikke å tape øyemerkene fremover av syne, men å beholde troen og optimismen. Skal det kunne skje, må vi også vite hva som foregår ute i verden, og her mener vi å ha en oppgave.

Den er begrenset av vår sted-bundethet, som er begrunnet i manglende økonomisk slagkraft og av ukeavisens spaltrum. — Men vi gjør det så godt vi kan og ber derfor om fortsatt følge med på den forunderlige og ofte overraskende ferden.

Gravfreden

Spørsmålet om å flytte «Æreskirkegården» på Ekeberg har vært drøftet i det vide og brede, og det har hevet seg sterke røster for at den tyske kirkegården bør fjernes. Men det er også dem som mener at en flytting av kirkegården er å krenke gravfreden, således skriver Aftenposten:

Et inngrep i gravfreden er alltid blitt betraktet som lavt og uverdige, og ea overgrep nå vil virke opprørende. Kirkegården virker utfordrende sies det.

Den var det kanskje slik den var anlagt, men i dag kan den ikke vekke anstøt hos noen i den retning. — Den slett vedlikeholdte kirkegård med de lave trekors minner lite om «herrefolket». De som anla den, var våre fiender, men i dag har dette spørsmålet ingen aktualitet.

Det norske folk har alltid sett det som en kjær plikt å holde sine kirkegårder i så god stand som overhodet mulig. Vi vil unnlate å gjøre vår plikt som demokratisk nasjon hvis vi ikke skulle se det på samme måte med disse gravene.

La oss behandle dem på en måte som er i samsvar med det beste i vår kulturfølelse.

Frankfurt: privat til «8. Mai». By-styret i Hamburg har nektet Schacht tillatelse til å opprette en eksport-bank.

VELKOMMEN UNGDOM! Ennå krigsfanger Når sannheten kommer frem

Av Helge Grønstad

Da redaktøren bad meg om å skrive litt til vårt spesielle måtenummer, falt det meg inn at jeg ville benytte denne anledning til å sende en spesiell hilsen til vår ungdom.

Bare et par timer forut hadde jeg nemlig hatt besøk av en ung mann som kom for å bringe meg den gledelige melding at det innen hans krets gjennom den seneste tiden kunne spores en bemerkelsesverdig økning i interessen for det arbeid som Forbundet hadde tatt opp. Han anså det for høyst sannsynlig at vi alt til høsten når skolene og læreanstaltene tok til igjen, ville få føling med en påtagelig aktiv innsats fra de yngres side. Selv på hold som ikke direkte hadde vært berørt av etterkrigsoppgjøret hadde man tatt til å forstå, sa min hjemmelsmann, at det var meget som var galt og meget som det måtte ansees som en samfunnsplikt å søke å rette på.

En slik melding var gledelig i mer enn en forstand. Ikke minst for ungdommens egen skyld. Vi «gamle» har ventet sårt på oppslutning av yngre krefter, nye og friske impulser, og ungdommelig, tillitsfullt pågangsmot. Vi kjente at vi trengte det. Og rykker nå ungdommen for alvor inn på arenaen, så hilser vi den med et hjertelig velkommen.

Etterkrigstiden har vært en av-avsporet tid. Det har man kunnet merke ikke minst innen ungdommens rekker. På mange måter har vi levd — og lever vi — i en ulvetid, en tid med knekkede illusjoner, med forakt for en dåraktig samtid og med tapt tro på hva framtiden har å by på.

I de «klokes» munn har det ikke manglet på harde og nedsettende ord om samtidens ungdom. Den var dekadent, giddesløs, uten ideer og moralsk forfalden, har det heit. Den hadde gitt seg over i en fatalistisk selvgjivelse og var uten tiltaksbevege. Den betegnet håpløshetens skudd på slektenes tre.

Jeg tror ikke dette er riktig sett. Ja, jeg ikke bare tror det. Jeg vet at det ikke er riktig. Ungdommen i dag er bra nok den så sant den bare ble budt normale livskår og utviklingsmuligheter i stedet for en verden som de ledende og bestemmede har gjort sitt beste for å ødelegge. De «kloke» stiller tingene på hodet. De forveksler årsak og virkning. Det er vanskelig å bygge seg selv opp som et sunt menneske og å beholde troen på sitt personlige menneskeverd når man skal være henvist til å leve i et galehus. Det kan falle tungt nok for oss eldre og hardhodede, men ulike vanskeligere for de unge.

At ungdommen — trass i alt — tar til å reagere på det vrangte og skakke, skaper løfterike forhåpninger om en god prognose. Om noen gang så gjelder det her at unnfallenhet og passivitet betegner dødslinjen. Bare ved å ta seg selv i nakken og å gå inn for aktiv og positiv handling kan de som skal ta den kommende verden i eie, gjøre seg håp om en bedre verden. En skaper ikke levende livsverdier ved å gå unnav for det som står en imot.

Når det først er tale om det jeg kaller for levende livsverdier, så er det noe som mer enn annet stiller seg i forgrunnen. Det er rettferdigheten.

siste sju årene vært skåret dype snitt i rettferdigheten, og selv om vi vel ennå bare kan ane omfanget av de anslag som politisk samvittighetsløshet holder i beredskap for å gjøre snittene stadig dypere, har vi alt nå dystre resultater for øynene. En stor gruppe ærlige og aktverdige landmenn er blitt ofret til fortapelse for formål som ikke har noe med høydet rett og medmenneskelig anstendighet å gjøre.

Vi «gamle» som jeg begynte med å si, har prøvd å demme opp for denne skadebringende utviklingen. Vi har med de midler som sto oss til rådighet, prøvd å vekke forståelsen og å skape en folkereisning mot det som truer vår kultur og eksistens med ødeleggelse. I dette vårt arbeid har vi hittil i alt vesentlig måttet savne vår ungdom. Det kan være forståelig. Det er bare rimelig at det tar lengere tid for ungdommen å ta seg opp igjen etter en sjokkvirkning som den man har latt bli oss til del i disse siste

årene. Men — når først dette sjokket har inistet sitt tak, så vet vi også at ungdommen har sterkere krefter enn noen for å kunne sette fers på motstanden og revisjonen.

Altå norske ungdom! — Ungdom som forstår dagens tale og hva som står på spill! Jeg hilser dere velkommen hver og en til oppslutning i vår felles front!

Jeg håper å kunne møte mange, mange av dere under vårt forestående Totenstevne, og jeg er sikker på, at det at dere kommer med, vil bringe det mål vi har satt oss nærmere.

Dere har de ubrukte krefter og det uimotåtelige pågangsmot. Vi «gamle» har alderens tunngåelige besindighet og de mange års erfaring. — Med gjensidig forståelse burde vi kunne danne en arbeidsfront som det skulle komme til å stå respekt av.

Velkommen ungdom! Velkommen til Forbundets Totenstevne som vår første oppmøtelse!

HELGE GRØNSTAD.

En skjebnesvanger feiltagelse

I Berlingske Tidende i København sto nylig denne oppsiktsvekkende artikkelen som vi tillater oss å gjengi.

Da de engelske sosialdemokrater, uterikksminister Herbert Morrison talte ved det sosialdemokratiske grunnlovsstevne i København, forsto man, at der var ved å skje viktige ting i den engelske sosialisme. Dette er nå blitt bekreftet. En krets av ledende Labour-folk har sendt ut et skrift, i hvilket de skarpt og overbevisende, vender seg mot det, som tidligere var hovedpunktet i den sosialistiske lære. Og det dreier seg her ikke om en rekke utbrytere, som skal gjøre seg interessante ved å ha nye, oppsiktsvekkende meninger. Det er fremtredende sosialdemokrater, som fremsetter deres synspunkter med tilslutning fra de engelske sosialisters førstemann, forhenværende statsminister Attlee.

For den store sosialdemokratiske bevegelse har tanken om det sosialistiske fremtidssamfunn vært den grunnleggende idé. Man ville en fremtidsstat, i hvilken produksjonsmidlene ikke eledes av private, men av det offentlige. Det var dette mål, man marsjerte hen imot, og det var denne oppfattelse, at lederne talte, og at millioner av mennesker samlet seg. Lønnsforhøyelser og kortere arbeidstid,

bedre levevilkår og sosiale beskyttelsesforanstaltninger var fremskritt, man tok med på veien, og som man ingenlunde verdsatte lavt. Men det avgjørende var slutresultatet, den sosialistiske stat, i hvilken økonomisk urett og økonomisk ulikhet var opphevet. Det var dette, som fikk massernes sinn til å fenge, og det var dette, som gjorde det sosialistiske parti større, sterkere og annerledes enn andre partier.

Og nå kommer så førerne for denne bevegelse og sier, at den sosialistiske stat dessverre er en feiltakelse. Det, vi hittil har forestillet oss som den sosialistiske stat, kan ganske vist nok gjennomføres. Det ser vi i Russland. Men det er ikke noe, I skal ønske jer å oppleve. Det er et samfunn, i hvilket bedriftsledere sammen med politiske partietsmenn utgjør den mest hensynsløse herskerklasse, noe samfunn har kjent.

Da det engelske arbeiderparti i 1918 knyttet seg sterkt til sosialismen, ble hovedsaken i dets program kravet om at alle produksjonsmidler skulle eies av staten. Nå forstår de sosialdemokratiske førere, at virkeliggjørelsen av dette program ikke vil være en vel signelse for arbeiderne, men den største forbannelse, som kan times dem. Nå er også de politiske sosialistførere kommet til den riktige erkjennelse, at det verste, som kan skje for arbeidsklassen er, at der kun blir en arbeidsgiver i samfunnet. At ufrihet, undertrykkelse og økonomisk utbytning aldri kan drives så vidt, som når det er staten, som står over alle produksjonsmidler, og når det er staten, som er samfunnets arbeidsgiver.

De engelske sosialister er ikke alene om å vende seg imot det sosialiserende samfunn, som tidligere var hovedhjørnesteinen i deres politiske agitasjon. Førende sosialdemokratiske

!!
«Foreningen af Selvpensionister og Alderdømsopspareere i Danmark» er navnet på en forening som vil forsøke å skaffe sine medlemmer utligning av den urett, som begås mot dem — av statsmyndighetene.

Hadde det ikke vært fordi vi har så allfor mange foreninger på forhånd

i Norge

27 tyskere og østerrikere igjen, alle med meget lange straffer.

Ytterligere en av de tyske krigsforbryterne som har sittet fengslet i Danmark er i disse dager løslatt etter bare å ha sonet en brøkdelt av den straff han ble idømt. Det dreier seg om gestaposjefen Karl Heintz Hoffmann, som er benådet på vilkår av at han tar opphold utenfor Danmark og aldri vender tilbake. Samtidig meldes om en viss «løsning» på krigsforbryterproblemet i Tyskland. De britiske myndigheter i Tyskland skal ha lovet å etterprøve hver enkelt dom over de krigsforbrytere som sitter i Werl i den britiske sone. USA vil gjøre det samme, mens den franske regjering har stilt en snarlig frigivelse av flesteparten av sine fanger i utsikt.

Her i Norge har vi fortsatt 27 tyske og østerriske krigsforbrytere, får Morgenbladet opplyst hos byråsjef Østgaard i Fengselsstyret. Noe større «duseslepp» er ikke akkurat budet, men fra tid til annen blir en av fangene benådet og utvist. De som sitter tilbake nå, har meget lange straffer, fra 18—20 år til livstid. Fire av dem er østerrikere og 23 tyske statsborgere. Blant disse er det en tidligere nordmann, som har fått tysk statsborgerskap, og som ble dømt etter § 86.

Krigsfangene holder til på Kongsvinger hjelpefengsel, men de fleste av dem ligger nå på skogsarbeid på foretninger i skogen. Det har ikke vært så meget å utsette på dem i det siste; de har kontakt hjemmefra pr. brev, og noen av dem har også hatt besøk fra Tyskland.

HITLERS BIOGRAFI.

Oxfordprofessoren A. L. C. Bullock har skrevet Hitlers biografi. Boken som er på omlag 800 sider kommer ut til høsten. Under sine studier har professoren latt gramfonen spille alle oppdrivelige plater av Hitlers taler, så det later til at han har tatt sin oppgave alvorlig.

Den navnjetne general fra Korea og Japan McArthur var vist den ære å holde innledningstalen ved Republikanernes nominasjon av presidentkandidat for USA.

Under sitt foredrag felte han en knusende dom over president Roosevelt, hvem han beskyldte for å ha utlevert den frie verden til Stalin under forhandlingene i Jalta.

Der kom endelig erkjennelsen fra USA over Roosevelts feilgrep ved å falle tyskerne i ryggen under kors-toget mot kommunismen. Hadde tyskerne hatt ryggen fri så hadde den frie verden i dag ikke hatt de mange vanskelige problemer å kjempe med. Tyskerne ville ha ryddet opp i Sovjet, hvis de hadde fått ha ryggen fri. Er det noen i dag som er i tvil om dette? Nå får den frie verden betale for Roosevelts feilgrep i både menneskemateriell og milliardbeløp. Hvis den frie verden ikke hadde øyent Stalins hensikter itide så ville store dele av Europa forlengst vært under Sovjets herredømme. De små europeiske stater ville forlengst ha vært under Stalins kontroll, hvis han hadde våget det for USA. Og hvor ville Nordens befolkning i dag befundet seg, om Atlanterhavspakten ikke var kommet istann?

Det hadde vært den letteste sak av verden for Stalin å flytte Nordens befolkning østover og kanskje helt til Sibir og så befolket Norden med sine egne befolkningsslag. Dette var det tusener i Norden som forutså og derfor meldte de seg til å kjempe i kors-toget mot Sovjet. Her fra Norge reiste 9000 fedrelandssinnede, unge menn, som var rede til å ofre livet for at vi her hjemme skulle kunne leve tryggere, uten å risikere å bli overflyttet til Sibirs slaveleire eller til tvangsarbeide ved Volga-Donkanalen.

Men hvilken takk fikk de 9000 tapre unge menn, hvorom tyske generaler sa var det beste soldatmateriell man kunne tenke seg. 700 av dem ble liggende igjen på slagmarken. De ga sitt liv som «innsats» for at vi her hjemme skulle leve videre. Og hvordan gikk det de 8300 som vendte tilbake? Jeg behøver ikke å fortelle folk her hjemme hvor det ble av dem, hvis ikke folk har gått med skyklapper for øynene. Jeg håper at

«de gode nordmenn», som de benevnes, får tid på seg til å angre sin handlemåte i 1945 forinnen den 3. verdenskrig tar til. USA har forsikret, at de vil nedkjempe kommunismen hvorsom helst den ter seg i verden, da kommunismen er verdensfiende nr. 1. Men var det ikke det samme våre 9000 sønner gjorde på Østfronten. Endelig har Amerika fått øyene åpnet, uten Roosevelts briller.

Tola.

ENGELSKE ARBEIDERE

skal nå på foranledning av en rekke fabrikkere på reise til Japan og Tyskland, slik at disse ved selvsyn kan overbevise seg om hvilken konkurranse England må kjempe mot på eksportmarkedet. — I 1948 utgjorde den tyske og den japanske eksport målt i dollars bare 13 prosent av den engelske, i 1951 var de to lands eksport steget til 67 pst. av den engelske. De to lands andel i verdenshandelen var steget fra 2 til 6 pst. mens den engelske var falt fra 12 til 9 pst. Og dette bevirker at de engelske arbeidere nå skal lære produksjonsteknikk hos sine gamle fiender.

Er dette noe for oss?

Enkelte danske aviser anmelder og så radioprekenene. Her har vi en anmeldelse, som kanskje har bud til være prester:

«Prestene er ennå hyllet i talekunstens snare og de enkle, klare ord styrtet i de store tomme kunstpauser avgrunner eller ble skubbet av velen av dramatiske betoningner blottet for drama.

Kirkens eksperimenterer ikke med mikrofonens muligheter for et intimt møte mellom ordet og lytteren. Hva om man hoppet over røkelsene og fabuleringen og lot ordene selv tale og lytterne selv tenke, det kan de nemlig. Hva om man nøyedes med å la tekstene leses opp av mennesker som taler ganske alminnelig, jevne hverdags mennesker fra alle ladets kanter, også fra Vesterbro. Det forstås vel så godt som talekunstens ubehagelige famlen.

Kristendom i praksis

Det vil muligens interessere dem blant våre lesere som holder fast ved tidligere tiders oppfatning av kristendommen som læren om forståelse, forsonlighet og nestekjærlighet, å kunne stifte bekjentskap med et par dokumenter fra det herrrens år 1945, som temmelig skånselsløst avslører den geistlige hovmodighet som dengang plasserte seg selv i høysetet og fant seg beføyd til å avsi dommen over kristne mennesker.

Det ene dokument skriver seg direkte fra biskop Berggravs hånd, men vi tar sikkert ikke feil, når vi antar at også det annet — selv om det utgir seg å være fra «Den norske kirkes biskoper» — har samme opprinnelse. Hans uunnværlighet var jo dengang som ellers den mest aktive blant aktive når det gjalt å trække nesten under hæl.

Det første dokument som angir seg som Rundskriv nr. 2 av 9. mai 1945 om suspensjon av prester, har følgende ordlyd:

Til prester og menigheter!

Biskopene finner at menighetene har krav på å kjenne de grunner som har drevet oss til i dag straks å suspendere en del prester. Det følgende brev

derved tapt medmenneskers aktelse og tillit.

Det i deres ferd som kan rammes av borgerlig lov, vil de få sitt oppgjør for ved domstolene. Kirken har imidlertid også sin åndelige lov, og har plikt til å opprettholde den. Kirken må vise at den har hjemmel i

Disse prester så på eller var med på at voldsmaktaen brøt inn i hjem og gjerning, i skole så vel som i kirke. De lot Guds ords og samvittighetens rett bli møtt med dragne våpen. Disse prester forrødte hjorden.

Den kristne menighet erkjenner, at de ved sin ferd har satt seg utenfor kirkens gjerning. Kirken ser seg nød sagnet til å trekke tilbake den fullmakt til å være prester som de fikk meddelt ved sin ordinasjon, for at hele deres ferd derpå kan bli prøvet ved domstolene. Inntil dom er fält har de ikke rett til på noen måte å opptre som prester.

Blant disse menn var der noen enkelte som på særlig måte gikk foran under voldsmaktaens ugjerninger, trusler og bakholdsangrep. Som de forreste i rekken var de til hån for de

inn for aktiv og positiv handling kan de som skal ta den kommende verden i eie, gjøre seg håp om en bedre verden. En slik håp er det som står en imot.

Når det først er tale om det jeg kaller for levende livsverdier, så er det noe som mer enn annet stiller seg i forgrunnen. Det er rettferdigheten. Det er den som danner grunnlaget for all virkelig kultur. Det er den som gjør livet levelig. Svikter man rettferdigheten, så svikter man selve den bærende grunnflate for en nasjons sunde eksistens.

Heri i Norge har det gjennom de

Systematisk glemsomhet

Der er etter 1945 utkommet en rekke skrifter og brosjyrer som på en fyldig og omfattende måte har tilrettelagt det historiske stoff som utgjør okkupasjonstidens og «rettsoppgjørets» mangesidige detaljer.

Disse utallige skrifter vil komme til å bli av den største betydning til bedømmelse av hva der faktisk har foregått, og som gir mange vesentlige ting og opplysninger, men som tilsynelatende er blitt fortiet av «rettsoppgjørets» juridiske helter.

Jeg tenker i dag særlig på to forfattere, høyt ansette embedsmenn, som aldri har hatt noe med NS å gjøre, nemlig dommer Thomas Bonnevie og sokneprest A. E. Hedem. Det som disse to menn har skrevet og utgitt offentlig er av en slik høy kvalitet, at det vil bli stående for ettertiden som urokkelige og ugjendrivelige dokumenter av høyeste klasse.

Det er en temmelig utbredt oppfatning at Bonneviens syn på Berggrav og Paal Berg nok allikevel er det objektivt riktige synet, som vil bli allemanns eie jo mer tingene kommer på historisk avstann.

Og prost Hedems skrifter om «Rettskildene» og hans to senere brosjyrer anses av svært mange som det mest vitenskapelige og objektive som idetheletatt er skrevet om disse ting etter 1945.

Hedems uttalelser om Berggrav og Paal Berg, og om hele det oppkonstruerte kompleks som rettsoppgjøret hviler på, er så lynende klare og overbevisende og samtidig så knusen de i sine logiske resultater, at det har vakt den aller største oppsikt, at disse skrifter systematisk er tiett ihjel av rette vedkommende, f. eks. av pressen.

Visstnok har påtalemyndigheten tatt seg av diverse andre små profeter og latt dem «anmelde» for diverse uttalelser, mens derimot slike fundamentale grunnspørsmål, som er reist av herr Hedem og av ham gitt en klar utforming, som går helt på tvers av det gjengse synet, det er all blitt overgitt til systematisk glemsel.

Er de fordi Hedem ikke har vært NS at hans bøker er fortiet? Eller er det av frykt for at hans påstande er slike urokkelige sannheter, at man ikke ønsker å ta opp kampen mot en så skarpskodd og objektivt vitenskapelig tenker og historiker?

Og hans påstande er jo dog fremkommet i offentlig, trykt skrift, som for tusener av ineresserte er blitt som noe av en bibel til forståelse av en ond tid.

Ja, jeg bare spør!

Interessert jøssing.

Foreningen af Selvpensionister og Arbejdsmøsparere i Danmark» er navnet på en forening som vil forsøke å skaffe sine medlemmer utlikning av den urett, som begås mot dem — av statsmyndighetene.

Hadde det ikke vært fordi vi har så altfor mange foreninger på forhånd, ville tiden sikkert være inne for alle våre gamle småsparere og selvpensionister til å slutte seg sammen mot kroneforringene. Det ser nemlig ut til at det ikke finnes en eneste stortingsmann, som vil tale deres sak. — Og A-regjeringen gjør det heller ikke. Den taler bare de fagorganiserte arbeideres sak, og de hører neppe hjemme blant småsparerne og selvpensionistene. Dertil er de etterhånden blitt oppflasket for ivrig i dette ene: — å kreve.

REHABILITERING.

Den østerrikske regjering søker gjennom en rekke lovforslag å rehabilitere de tidligere medlemmer av NSDAP. Forslagene vil yde amnesti til ca. 30.000 høytstående «nazister», gi 6000 av dem deres eiendom tilbake og oppheve kontisperringen for 30000 embetsmenn. De jødiske organisasjoner — den amerikanske jødiske komite og den europeiske avdeling av Verdensjødekongressen — protesterer mot dette, betegne disse lover for umoralske og hevder at de politiske partiers ledere mener gjennom disse lover å sikre seg «nazistenes» stemmer ved de kommende valg.

undertrykkelse og økonomisk utbytning aldri kan drives så vidt, som når det er staten, som står over alle produksjonsmidler, og når det er staten, som er samfunnets arbeidsgiver.

De engelske sosialister er ikke alene om å vende seg imot det sosialiserede samfunn, som tidligere var hovedhjørnesteinen i deres politiske agitasjon. Førende sosialdemokratiske skribenter i andre land har klart og uimotsigelig påvist, at sosialiseres samfunnet, blir demokratiet drept og den folkelige og personlige frihet utryddet. Og også her hjemme begynner man nok snart å pipe med i de større fugles kór.

Det er — som det sies — menneskelig å feile. Men sjelden har en feiltakelse vært så vidtrekkende og skjebnesvanger, som da sosialistforerne trodde og fikk millioner av mennesker til å tro, at menneskeslektens fremtid lå i å gjøre Staten allmechtig ved, at den skulle eie og råde over alle samfunnets økonomiske krefter. Disse sosialistforere må nå avskrive sosialiseringen som en ulykke. De må erkjenne, at samfunnsutviklingen er gått helt annerledes, enn de hadde forutsagt, og at det, de oppstilte som det lokkende fremtidsmaal, nå må avvises som en ødeleggende fare. — Men den sæd, som er sæd, holder ikke opp med å spire, fordi sedemannen er kjønner, at han har tatt feil. I mange år framover vil de vestlige kultursamfunn lide under, at den mektige arbeiderbevegelse har satt sin store makt inn på å gjennomtvinge en økonomisk politikk, som har vist seg å være forkjert.

Det første dokument som angir seg som Rundskriv nr. 2 av 9. mai 1945 om suspensjon av prester, har følgende ordlyd:

Til prester og menigheter!

Biskopene finner at menighetene har krav på å kjenne de grunner som har drevet oss til i dag straks å suspendere en del prester. Det følgende brev kan leses opp i kirken en vanlig søndag. Der må være anledning til da å ta et salmevers etter evangelielesningen fra alteret, og at presten derpå går fram i kordøren (eller prv preke stolen) og leser vårt brev med etterfølgende trosbekjennelse.

Den norske kirkes biskoper.

KJÆRE MENIGHET!

Den norske kirkes biskoper vender seg til dere angående den suspensjon av noen prester som vi har måttet foreta. Ved sin ordinasjon får en prest overdradd det hellige presteembete på grunnlag av at han vil være tro mot Guds ord og vår kirkes ordninger. Før han innsettes i et embete i Den norske kirke, avligger han også troskapsed til Kongen og konstitusjonen.

Vi har hatt den sorg at under Norges kamp var der enkelte prester som sluttet seg til den gruppe av sammen svorne som gikk i forbund med fienden og ved hans hjelp lovløst og hensynsløst trådte i støvet landsmenns liv og rett. Ved sin holdning og framferd, eller ved sin passivitet, har de gjort seg medansvarlige i det herskende voldsstyres overgrep og har

derved tapt medmenneskers aktelse og tillit.

Det i deres ferd som kan rammes av borgerlig lov, vil de få sitt oppgjør for ved domstolene. Kirken har imidlertid også sin åndelige lov, og har plikt til å opprettholde den. Kirken må vite at den har hjemmel i Guds ordninger.

Det er Guds ord som ved ordinasjonen legger grunnlaget for preste-tjenesten ved å formane presten til å vokte den Guds hjord som han lever i blant. Det er Guds ord som advarer ham mot å være som de der vil herske over sine menigheter, bruke tvang og skaffe seg uredlige vinning. Det er på Guds ords grunn at kirken framhever for den vordende prest ganske særlig også at han skal ha omsorg for alle hjelpelese.

Der var mange hjelpelese i Norge i de dager da landet led lovloshetens nød. Men disse prester viste ikke omsorg. De fant seg i at hjelpelese ble overfalt og at urett og vold preget det styre hvis erind disse prester gikk

Der var mang en hjord i de dager som mer enn noen gang trengte sin sjelesørger. Men sjelesørgere ble brutalt revet bort fra menigheten, forvist eller fengslet. Våre tidligere embetsbrødre foranlediget at dette skjedde eller de så på at det skjedde. Selv tvang de seg inn på mennesker som de der ville herske over sine menigheter. De listet også andre inn, uverdige som ikke hadde kirken og ikke lovens rett.

Hjorden var i fare i de dager. —

Hvem kan skape klarhet

Jeg skal forsøke å gjøre rede for noen av disse tendenser som i særlig grad er merkbare. At de er mere iøynefallende nå enn noensinne før, har sine spesielle årsaker i at den produktive virksomhet som er grunnlaget for vår kultur er gått over til å bli en internasjonal affære, mens den tidligere var nasjonalt preget. Det har neppe aldri før vært ført en så aktiv propaganda for nasjonal selvstendighet og frihet som i vår tid, og aldri tidligere har de enkelte land vært mere hemmet i sin utfoldelse til tross for all denne nasjonalistiske aktivitet. Vi har således på den ene side det moderne tekniske produktionsapparat som forutsetter at alle land arbeider intimt sammen, og at de videre står i en like så intim handelsforbindelse med hverandre, videre må dette føre til at der vil foregå en utjevning i den forskjelligartethet på det kulturelle område som før var tilstede, det vil med andre ord bli en vekselvirkning, som selvsagt bare er av det gode.

Når vi så er vitne til at de nasjonale selvstendighetstendenser er mere fremtredende i den dagsaktuelle politikk enn noensinne før har det sine årsaker i at de ledende politikere ikke er a jour med tiden og de krefter som fører sammen, fordi de ikke blir ledet inn i det naturlige leie. Vi kan bare tenke på det istykkerslitte Europa som forlengst burde vært sveiset sammen til en føderativ statsenhet. Enhver krig som de europeiske nasjoner heretter kommer til å føre med hverandre vil måtte bli en

borgerkrig, så intimt er disse land knyttet sammen at menneskene som bor der må betraktes som borgere av det samme statssamfunn. Men en slik forbrødring mellom de europeiske nasjoner lyktes det de kortsynede engelske og amerikanske politikere å ødelegge, resultatet er at en ny verdenskrig alt er i emning.

Og atter må vi rette søkelyset mot oss selv, mot den menneskelige tanke som er våre handlingers opphav. Det er ved tankens hjelp vi utformer det vi vil og de hensikter vi har. Tankelivet får sine impulser fra våre opplevelser og erfaringer, men også fra de institusjoner som har til oppgave å lære oss å tenke på den rette måten. Og her tror jeg nok vi nærmer oss kilden til våre feiltakelser.

Jeg nevnte tidligere at når det gjelder de tekniske vitenskaper da har vi nådd fram til objektive resultater. — Disse utmerkede resultater har vi nådd fram til fordi vitenskapsmennene søker sannheten om tingenes egentlige beskaffenhet uten politiske partihensyn. Vitenskapsmannen arbeider med det prinsipp for øye at alle faktorer nøyte må undersøkes og verifiseres til hele problemet er fullstendig gjennomlyst, da først er saken klar. Såvidt mulig må der også i samfunnsvitenskapen gåes fram på samme måte. Det krever at de som går inn for dette arbeide vet hva de arbeider med, og at de likesom enhver annen vitenskapsmann er besjelet av denne ide: sannheten framfor alt, sannheten om mennesket og dets samfunnskapende evner. Og denne sannhet er langt å foretrekke framfor

alle de løgner vi i våre dager prøver å pynte opp livet vårt med.

Men hvor er den Kopernikus, den Giordano Bruno og Galilei som kan gi oss den samme innsikt i vårt eget liv og i vårt samliv som mennesker i den verden vi lever i idag slik som de foran nevnte personer i sin tid skapte et nytt verdensbilde for sin samtids mennesker? Det er just slike menn det spør om, ringere menn duger ikke. Og nå nærmer vi oss et område som visstnok er mere ømtålelig enn noe annet, nemlig menneskenes moralske liv, deres kvalitet som åndsmennesker, det enkelte individs forhold til sine medmennesker og til de lover og vedtekter samfunnet er bygget opp på.

Og her møter vi statskirken som formidler for det vi kaller kristendommen. Ja, jeg skriver det vi kaller kristendommen, for jeg har en ganske annen oppfatning av Jesu lære om menneskene og deres liv på jorden enn den trangbrystede forkynnelse en får høre fra statskirkens prekestoler. Nå vil mange ganske sikkert tenke som så: hva har dette egentlig å gjøre med det emne som her drøftes. Kristendommen blir jo i alminnelighet oppfattet som noe som egentlig passer best for gamle mennesker som er på det nærmeste ferdig med sitt jordiske liv og av den grunn søker tilflukt i det hinsidige. Prestene lærer oss at vårt liv her på jorden ikke er det egentlige liv, det er først bak død og grav at livet begynner. De forteller oss at jorden er en jammertal og at menneskene er noen elendige vesener, de er bare synd og usseldom og kan intet godt utrette ved egen kraft. Vi er og blir hjelpelese, det skal så være. Dette har de drevet på med i århundreder til det har gått inn i menneskenes bevissthet som et uomstøtelig dogme som

det er helligbrøde å forsøke å rokke ved.

Imidlertid lærte den mann som ble korsfestet på Golgata at hver enkelt av oss er ansvarlig for de gjerninger vi gjør, og ikke bare det, han sa også: Alt hva I vil at andre skal gjøre mot eder, det skal også I gjøre mot dem. Dette synes å tyde på at han mente at menneskene skulle øve seg opp i å gjøre det som er rett og godt, og at de virkelig hadde evner og krefter til det, det er iallfall på dette punkt kristendommen kan virke som en omskapende faktor på hele vårt samfunnsnivå.

Vi som betrakter livet i lys av de erfaringer vi gjør, vi har også oppdaget at alt menneskelig samliv utvikler seg best om vi pålegger hvert enkelt menneske det fulle ansvar for det vi gjør. Løper vi fra vårt ansvar og veiter det over på en som for lengst er død, slik som statskirken og de religiøse sekter gjør, da fører det til den største forvirring og det skaper sorg og ulykke i slekt etter slekt. Det er altså mulig å skape bedre samfunnsforhold ved å gjøre menneskene ansvarlig for det liv de lever. Vi er her inne på den moralske side av vårt sosiale liv som er positivt samfunnsbyggende i ordets beste forstand. Det kan ikke være tvil om at Jesus som evangeliene beretter om, virkelig var en samfunnsreformator av høyeste rang, men statskirken og alle de for skjellige arter og avarter av religiøse dessentersamfunn har forvrengt hans lære til det ukjennelige!

Mange vil naturligvis steile over at jeg fører kristendommens etiske livssyn inn i den politiske debatt. — Men hvis vi virkelig mener det alvorlig med vårt arbeide for å oppklare alle de vanskeligheter menneskene kjemper med, kan vi ikke utelate en så viktig faktor som kristendommens

meddelt ved sin ordinasjon, for at hele deres ferd derpå kan bli prøvet ved domstolene. Inntil dom er fælt har de ikke rett til på noen måte å opptre som prester.

Blant disse menn var der noen enkelte som på særlig måte gikk foran under voldsmaktens ugjerninger, trusler og bakholdsangrep. Som de forreste i rekken var de til hån for de menn ved hvis hender klebet blodet av uskyldige landsmenn. Med sine hender fordristet disse prester seg til å innvie og velsigne såkalte prester eller biskoper. Skjønt det i seg selv ikke er nødvendig at slike handlinger erklæres ugyldige, bør for klarhets skyld den selvfølgelighet være uttalt at det er dødt og maktesløst når selv bestalte menn har misbrukt Herrens alter og Guds ord under utførelsen av ulovlige handlinger. Ryst støvet av eders føtter, sier Jesus, og avlegg derved et vitnesbyrd.

Intet er skjult i mørket som ikke skal fram i lyset. Under dette ord står vi alle. Om vi i lovens navn og etter kirkens orden blir tvunget til å foreta en rennsing av Guds arbeidsplass, så fritar ikke dette noen for hans eget evige ansvar. Orden og rett er menneskers sak. Dommen er Guds. I dag som alle dager kaller Han oss på ny til å følge Ham i trofasthet av et helt hjerte.

Som prester blir vi særlig minnet om dette ved de ord som lyder ved vår ordinasjon og alltid må gjenynde i vårt liv:

At vi skal forkynne Guds ord klart og rent, som det er oss givet i den

— Forts. 6. side —

morallære. Har en studert religionshistorie vet en da også, at statskirkens religiøse forkynnelse har undergått mange forandringer fra den første urkristendoms tid og til nå, og at de mest avskrekkelige eksempler på religiøse forvrengninger av kristendommens opprinnelige lære er fjernet. Jeg nevner bare her påvens avskyelige avladshandel. Kirken har alltid ligget noen århundrer etter i utviklingen mot en mere redelig innstilling til livets opprinnelige sannheter. Jeg kan ikke her gå nærmere inn på det men heller beskjefte meg med de positive sider ved den kristne religion. Det viser seg nemlig at den vitenskap som behandler menneskenes sjeleliv, altså, med det liv som avspeiler seg i våre handlinger nett opp stemmer over ens med kristendommens etiske krav. Det viser seg at frykt og hat har sin grobunn i vår mangel på viten om oss selv og om våre medmennesker. Denne ukyndighet fører til at vi tar feil i bedømmelsen av de situasjoner vi kommer opp i. Dette gjelder såvel enkeltpersoner som nasjoner. Vi omgås ofte med ukjente faktorer, og det gjør oss til et lett bytte for farlige impulser uten fra, fordi vi ikke har en sikker forankring i oss selv.

Og allikevel er det ikke så håpløst som det kan se ut for. En tør nok gå ut fra at det finnes kraftreserver i folket, det kommer bare an på om disse reserver blir tatt i bruk på den rette måte. Det er sagt at mennesket ikke er klokere enn det er nødt til å være. Blir folket drevet for langt ut mot fortvilelsens avgrunn får en vel tro at de som har både evner og krefter vil reise seg til motverge.

EKKO.

Våre fordums alliertes innmarsj i Berlin 1945

Et øyenvitne forteller om tragedien, gruen og redslene

Fra det vest-tyske tidsskrift «Weltbild» har vi tillatt oss å hente nedenstående beretning fra vår fordums alliertes innmarsj i Berlin 1945. Beretningen er gjengitt etter hva en eldre kjemiker som selv opplevet «befrielsen» har fortalt.

Samtidig tillater vi oss å forundres over at vi i «allierte aviser eller blad ikke har støtt på liknende beretninger fra det herrens år 1945. Det finnes vel neppe de i dag vestenfor jernteppet som ikke tror at slike scener som er gjengitt i denne artikkelen, ble utspilt.

Den 28. april 1945 kom turen også til Kladow.

Den gamle kjemikeren Erich Grau, som arbeidet i en krigsviktig bedrift, dro hver dag fra sin halv ødelagte fabrikk til sitt hjem. Han og hans kone bodde sammen med et dusin andre i et pent lite hus med en hage foran i bydelen Kladow. Kladow er en av disse små vakre forsteder til Vest-Berlin.

Den 28. april om morgenen gikk en av de gamle konene som bodde sammen med dem til døren, men kom forskrekket tilbake. Det var blitt skutt på henne. Erich Grau skynte seg bort åpnet døren, men slo den straks igjen. Det umiskjennelige — ssssh av en geværkule var ikke til å ta feil av. De måtte altså allerede være kommet til den lille skogen 200 meter borte. — Henimot kl. 10 om formiddagen hvisket en av beboerne: «Jeg hører stemmer, ikke tyske heller ikke amerikanske.» Over beboerne, som da oppholdt seg i kjelleren, snek seg dødens stillhet. De visste alle hva det betydde. Få minutter senere kunne alle høre de råe gutturale stemmer som de i årevis etterpå syntes å høre i sine drømmer. Russerne var kommet. I det där lige lyset i kjelleren, var alle ansikter blitt bleke. Alle satt stille lyttende. Kvinnene og pikene forsøkte i en siste fortvillet hast å skjemme sitt utseende slik de for lenge siden hadde planlagt det. De sminket seg gammel og stygg. Det håret som syntes under hodeplaggene gjorde de til fuktige tafser. Ansiktene som lyste av angst, smurte de inn med jord og aske, og alle hadde de på seg det styggeste og mest fillete klær de kunne finne, og over det groveste og tykkeste undertøy tok de på to, opptil 3 mannfolkbukser.

De første russere.

Døren opp til huset, ble revet opp og noen brølte ned. Hva det betydde var klart: kom opp! Erich Grau hadde sammen med de andre også for denne scene lagt en plan for rekkefølgen som de skulle forlate kjelleren i. Det første par dannet Erich Grau, som den eldste, sammen med en kone som snakket noe russisk. Etterpå kom mødrene og barna og så de øvrige menn og kvinner. Da de kom opp, fikk de se de første russiske støtropsoldater. Hver av dem rettet en maskinpistol mot den engstelige gruppe. For å blidgjøre russerne tok den gamle Erich Grau sitt armbandsur av og ga det til den nærmeste. Russeren skjen opp og mistet

Grau la merke til at han så bare fort over de slanke. Engang utbrøt han: «Tyske kvinner for tynne». Det var et uttrykk som tyskerne siden hørte utallige ganger på utallige steder og ved utallige anledninger. Tusener av tyske kvinner unngikk på grunn av denne smaksretning å bli voldtatt.

«Frau chomm!»

Russeren ble stående. Foran ham på en koffert satt en ung fabrikkarbeiderske. Hun var blond og fyldig og hverken russ eller jord og aske hadde i vesentlig grad skjemma hennes pene utseende. Alle satt som forstenet og den unge piken stirret som hypnotisert inn i lyskjeglen fra russerens lykt, som russeren i flere minutter rettet mot henne. Da hørte alle i kjelleren for første gang de to ord som skulle bli uforglemmelig for generasjoner av tyske kvinner og menn:

«Frau chomm!»

Tonen var ikke rå, nesten vennlig, og dette ga Erich Grau og de andre menn mot til å springe opp, og russeren var plutselig innhyllet i en «hjertelig» ordflom, som han virkelig forsøkte å forstå. Men plutselig skjov han mennene fra seg og nå var stemmen ergerlig.

«Frau chomm!»

Mennene ble stående og den unge arbeiderske så dødsblek opp på russeren. Denne ble nå plutselig rasende og brølte:

«Frau chommmmmmm!»

Han grep mot henne, men var så full at han holdt på å ramle. Erich Grau hadde åndsnærværelse nok til å gripe ham, og et innfall fikk ham til å hviske i øret på ham: «Schnaps, mye schnaps.» Alle russere kjente dette ordet. Og nesten alle likte det. Det usannsynlige hendte. Ved ordet «schnaps» rettet russeren seg opp og lot seg av mennene føre opp kjellertrappen. Han hadde helt glemt den unge arbeiderske. Overpå forsøkte han å sette fyr på en liggestol, men ilden ble trampet ut. Erich Grau og de andre fikk brakt russeren inn i dagligstuen, men hva i allverden skulle de finne på: det fantes ikke en dråpe alkohol i huset. Men plutselig kom skjebnen til hjelp. Russeren ramlet så lang han var, ble liggende og sovnet straks inn. — Et under var skjedd.

Flere slike under skulle ikke skje i Kladow.

kone var blant de kvinnene som var i kjelleren. Kaldsvetten brøt fram på tusener og atter tusener av berliniske ektemenn i de dager bare ved tanken på hva som kunne skje med deres kjære.

Dypt nedslått så han at noen skikkelser nærmet seg. Hans hjerte begynte å slå hurtigere: det var beruset soldater. Samtidig oppdaget han bak dem en som ikke var beruset, en som bar en elegant uniform og som hadde et intelligent ansikt under en skjermiue. Det måtte være en kommissar.

Han hadde tippet riktig. Det var en kommissar og han snakket tysk. Grau gikk fram til ham og bad høflig om at han måtte beskytte kvinnene. — Russeren så rolig på Grau og ledsaget ham uten et ord ned i kjelleren. Her var det allerede et par soldater som inngående betraktet kvinnene, men kommissaren hadde en slik virkning på dem at selv Grau ble overrasket: selv om soldatene var beruset, stirret de redd på ham og forsvant i en fart.

I kjelleren befant det seg på denne tid omkring 30 engstelige mennesker. Kommissaren smilte til dem og holdt så en tale på godt tysk. Han sa at «Chitler og Chimmmler» var ferdig og at sovjetsoldatene var kommet som befriere og venner. «Og enda en ting», sa han ordrett, «sovjetsoldatene skyter ikke sivilister og brenner ikke opp hus, hverken på jorden eller fra luften».

Erich Grau våget i dette øyeblikk å komme fram med det mest brennende spørsmål: «Og for kvinnene behøver vi ikke å frykte?» Russeren vinket ham leende av: «Den slags Chitlerproaganda skulle det vel være unødvendig å snakke om?» Kommissaren oppholdt seg i to timer i kjelleren. «Men hvorfor bli i kjelleren», spurte han tilslutt, «gå bare rolig tilbake til deres hjem.»

Mennene gikk ovenpå.

Her var alle rom endevendt. Alt var et eneste kaos, men nesten intet var stjålet.

I hagen utenfor huset var det nå en hel tropp. De satt i en ring i den varme vårsolen og viste hverandre ur som de hadde fått tak i, bladde gjennom blader med bilder av filmstjerner, mange stakk bajontene gjennom gresset, hoppet en halv meter og tsakk igjen, antakelig på jakt etter nedgravne skatter.

Da hørte Erich Grau at kvinnene i kjelleren skrek og ropte om hjelp. Han for sammen, og sprang ned. — Kjelleren var nå helt full av kvinner og piker, som hadde kommet hit fra

Den 1. mai 1945 ble det overalt i det voldtatte Berlin satt i gang en storstilet Stalinpropaganda.

nabohusene for ikke å være alene. De var kritthvite av skrekk, krøp sammen i krokene og slo om seg. — Noen brekte seg, og andre var hysterriske og hadde krampe. Erich Grau lot uvilkarlig hendene synke. Katastrofen var kommet over dem. Blant kvinnene var russerne.

«Bare få», fortalte Erich Grau senere, «to eller tre» antar jeg, var det lyktes å bli uantastet. Blant dem min kone. Det pågikk hele dagen og halve natten. Ofte så jeg tyske mann liggende i hagehjørner eller under trær og grått som unger. Det var ufatteleg. Disse russiske soldater var i beruselsen som dyr. De tok ikke kvinnene eller jentene engang tilside, de voldtok dem rett foran øynene til sine leende kamerater. Og mer enn engang tvang de ektemennene til å se på at deres koner ble sjendet. Ingen offiser trådte imellom, for mesteparten gjorde de selv det samme. Mange av oss var nær ved å begå selvmord — og nær ved å miste forstanden.

1. maifest.

Den 1. mai syntes det å skulle bli slutt på det. For russerne er denne dagen en stor folkefestdag. Om ettermiddagen fyltes huset og hagen. To kommissarer med deres stab blant dem. Alle tyskere ble samlet i det største værelse.

Ordónanser kom med stoler, bord

og kurver med flasker, og både kvinner og menn måtte være med å feste. Glassene ble fylt til randen med Brennevin, og Erich Grau så for seg hvordan dette ville erde. Kvinnene satt der bleke og nervøse og bare nippet til glassene, dette ble imidlertid ikke nådig opptatt, og de ble tvunget til å drikke ut. Etterhvert begynte russerne å synge, to- eller trestemmig, vakre sorgmodige sanger som gjorde også dem sorgmodige. — Men snart ble det igjen ved hjelp av alkohol fart over «festen». Tyskerne forsøkte på alle mulige måter å unngå å drikke, men det nyttet ikke, og de følte alle at de også begynte å bli beruset. Noen snek seg bort, stakk fingeren i halsen for å kvitte seg med alkoholen, slik at de hvis det siden skulle gis en anledning, kunne være istann til å flykte. For ikke å bli beruset eller for snarere å bli edru, tygget de tabletter eller kaffebønner. — Erich Grau hvisket til kvinnene at de ikke skulle forsøke å komme seg bort enda, for russerne var ikke så fulle at de ikke ville legge merke til det. Et par av pikene hørte ikke på dette gode rådet og det ble straks skjebnesvangert for dem. Deres «kavalerer» oppdaget de ledige stoler og sprang opp. Ikke lenge etter kom de første fortvilte skrik. Og så kom to tyskere, dødsbleke og rasende inn i rommet, og de hadde funnet det første offeret, en femtenårs gammel jente. Piken var bevisstløs og kunne først senere fortelle hva som var skjedd med henne. En russer hadde funnet henne bak et skap hvor hun hadde gjemt seg, kastet henne til gulvet, slått henne og øvet vold mot henne.

Med den fullstendige mørke kom den fullstendige katastrofe. Bare få, blant dem Erich Grau og hans kone,

klarte å lure seg vekk. Kvinnene og pikene ble jaget som dyr. De gjemte seg i skogen, de klatret i trærne, lå under busker og stilte seg bak og i skap — og alt var forgjeves. Raven-undersøkte russerne overalt — og de fant nesten hver eneste kvinne.

Dette var et utsnitt av hva som skjedde i Kladow da befrierne kom. Først dager senere fikk man det fulle innblikk i tragedien, gruen og redselen som forstedene til Berlin opplevet denne skrekknatten mellom 1. og 2. mai 1945.

Uker etterpå var legenes venteværelser fylt av gråtende og forstenete kvinner i alle aldre. Lægene måtte ta seg av sår som man ikke kan beskrive med ord, og de måtte behandle kjønnsykdommer i et uhyrlig antall.

Denne «erobring» var helt tilfeldig. Det var husgrupper hvor ikke det minste passerte; det var berlinerinner som ikke engang forsøkte å skjemme sitt utseende med jord eller aske og som det ikke ble krummet et hår på. Og så fantes det kvartaler like i nærheten hvor uhyggen og gruen var ubeskrivelig. Det var kvartaler hvor det samme gjentok seg natt etter natt, og det var utallige kvinner som hadde gått gjennom hundrer av hender og som endte på sykehus som dyr.

De av Berlins innbyggere som ble i byen, enten det nå var mann ell. kvinne, har en skjebne bak seg som knapt kan beskrives med ord. Først de endte løse netter med flyangrep og tilslutt «befrielsen».

Mange sider av denne skjebneboken er ennå ikke skrevet, og vil først senere kunne bli fullstendig.

Inntil da kan vi bare si: Gud bevare fedrelandet.

«Osvaldgruppen»s plyndring

Grau, som den eldste, sammen med en kone som snakket noe russisk. Etterpå kom mødrene og barna og så de øvrige skjøene og skjøene på seg. De kom opp, fikk de se de første russiske støttrøpsoldater. Hver av dem rettet en maskinpistol mot den engstelige gruppe. For å blidgjøre russerne tok den gamle Erich Grau sitt armbåndsur av og ga det til den nærmeste. Russeren skjen opp og mistet nesten maskinpistolen av begeistring. Dette fikk sin belønning. De andre soldater lot våpnene synke og så seg begeistret omkring, grep ned i lommene sine og tok fram sukkertøy som de stappet i munnen på barna. Det ble alminnelig glede og stor lettelse. Alt syntes bare halvt så fælt. Etterpå undersøkte de huset fra kjeller til loft etter soldater eller uniformer uten å finne noe. Inntil nå altså alt i skjønneste orden.

Men hva skulle det bli til med kvinnene? Disse sto redd og sky foran russerne, nå og da med et usikkert smil. Da sa en av dem til en pike: «Hvorfor er du redd? Vær ikke redd».

Kvinnene smilte lettet. Men Erich Grau la merke til at konen som snakket russisk ikke lo, men hørte med et forstenet ansikt på en russer. Erich Grau ble plutselig til mote. Noen minutter senere lo ingen av kvinnene lenger, for konen som forsto russisk hadde funnet en anledning til å fortelle hva russerne hadde sagt til henne.

«Han ville noe av meg, de kan tenke dere hva. Og han sa at det kom forresten ikke an på — for når de andre kom, måtte vi allikevel være til tjeneste».

De fryktelige rykter var altså riktige. Kvinnene så seg vettskremte om kring.

Nå hørte man en fløyte og soldatene var plutselig forsvunnet. Berlins erobrere stormet videre.

Inntil om ettermiddagen neste dag lå huset i en usannsynlig ro. Menne-skene i kjelleren hørte i det fjerne skudd og granatinnslag, også enkelte rop og skrik.

Da kom de andre.

«Tyske kvinne for tynne»

Det var de samme robuste skikkelser og de samme røde ansikter, og de kom to- eller tresammen gjennom husene i Kladow. Stormtroppene hadde etterlatt beskjed om ikke å lukke dørene, og således var alle dører åpne.

Erich Grau så straks at det var en forskjell på de godmodige russerne fra dagen før og de som nå kom. De så likedan ut og var like godmodige, men de førte med seg en sterk dunst av alkohol. Alle beretninger han hadde hørt av folk som hadde opplevet russernes komme i øst, endte alle med: «Når de er beruset, er det slutten».

På den tid visste Erich Grau ikke at parken som tilhørte en luksuriøstaurant i nærheten skulle bli skjebnesvangere. I parken hadde innehaveren gravet ned store mengder av champagne, vin, brennevin og likør. Russerne hadde funnet dette og dermed tok skjebnen sitt grufylte løp. Da den første av de fulle russerne kom ramplende ned kjellertrappen, ble det øyeblikkelig dødsens stilt. I det svake lyset sto den store skikkelsen lett svalende. I hånden hadde han en stor lommelykt og skritt for skritt gikk han gjennom kjelleren, stoppet et øyeblikk foran hver av de dødsredde menneskene og lyste dem i ansiktet og så nøye over hver skikkelse. Foran kvinner stoppet han opp litt lengere og så nøyer på, og Erich

de andre fikk brakt russeren inn i dagligstuen, men hva i allverden skulle de finne på: det fantes ikke en dråpe alkohol i huset. Men plutselig kom skjebnen til hjelp. Russeren ramlet så lang han var, ble liggende og sovnet straks inn. — Et under var skjedd.

Flere slike under skulle ikke skje i Kladow.

Katastrofen.

Erich Grau var den siste som innbilte seg at det tilfelle som hindret den første voldtekt, ville gjenta seg. Ikke et øyeblikk glemte han at hans

DE TYSKE KVINNER

vil nå få like rettigheter og plikter som mennene. Det vesttyske kabinet har vedtatt et lovforslag, som etter sommerferien vil komme til behandling i Forbundsagen og det bestemmer at en mann og kvinne skal ha det samme ansvar for familjens underhold. Loven vil gjøre ende på den tyske ektemanns hittidige rett til å bestemme at hjemmet og familjen skal flytte til en annen bolig eller en annen by. Likeledes skal begge foreldre være med å bestemme barnas utdanning, noe som før var farens privilegium. Hvis en kvinne ikke er selververvende, skal retten i tilfelle av skilsmisse ta hensyn til verdien av hustruens arbeide i hjemmet og i alle tilfelle skal hustruen ved skilsmisse ha en rimelig del av fellesboet.

Dypt nedslått så han at noen skikkelser nærmet seg. Det var berusede soldater, men bak dem oppdaget han en som bar elegant uniform. Det måtte være en kommisar. . . .

Teater og film i Vest-Tyskland

Da gjenreisningen

av teaterlivet og filmindustrien i Vest-Tyskland begynte så smått etter sammenbruddet i 1945, sto man over for en rekke store vanskeligheter som måtet overvinnes. I første rekke kan man si at disse vanskeligheter var av materiell natur. De store filmatelier, som UFA-byen Babelsberg, lå i ruiner etter luftangrepene, og i den utstrekning disse lå i den russiske sone nog grundig utplyndret for alt som var av noen som helst verdi. I de store byer hadde den samme skjebne rammet teatrene. I Hamburg var operaen og Schillerteatret sterkt krigsskadet, i Mannheim det særverdige nasjonalteatret, i Frankfurt og Köln, i Wien og Dresden, overalt møtte man det samme syn av sterkt skadede eller helt ødelagte teater- og operabygninger.

Også andre land,

som f. eks. Italia, møtte samme skjebne under krigen, om enn i en langt mindre målestokk. Men i Tyskland var dertil en annen faktor merkbar — forfivelsen og trettheten, som la en tung hånd også over alle former for åndelig gjenoppbygning. Særlig har dette vært merkbart innen filmindustrien, og det er ikke uten grunn at man fremdeles kan tale om en krise i Vest-tysk filmproduksjon.

I en samtale jeg hadde med en av Vest-Tysklands ledende regisører, dr. Kurt Fischer, trakk denne en sammenlikning mellom Italia og Tyskland, som begge måtte bygge opp sin filmkunst etter krigens ødeleggelse. Han nevnte med beundring det initiativ og den foretaksomhet italienerne hadde vist, når de med små midler og nesten uten noen art resurser hadde skapt en rekke strålende filmer. Regisører og produsenter hadde

arbeidet under de verste forhold, hadde de ikke hatt penger til å anskaffe lyskastere, så trommet de sammen venner og kjente som hadde biler — og brukte billysene. Hadde de ikke penger til å leie atelier, så arbeidet de i forlatte ruiner og tomme garasjer.

Noe av den samme ånd har man forresten møtt

i Øst-tysk film, men i Vest-Tyskland var foretaksomheten blitt kvalt av alle mangler og all elendigheten. Når man tenker på alt disse mennesker har gjennomgått, kan man vel heller ikke dømme for hårdt at alle deres åndelige reserver og resurser var forbrukt.

Den krise som ryster Vest-tysk film i dag er imidlertid av rent kunstnerisk art. De eksperimenter man har foretatt har ikke svart til forventningene og resultatene er blitt, bortsett fra hederlige unntakelser som Käutners «Unter den Brücken», en rekke halv gode filmer. Jeg så selv en rekke av disse filmer, som Fritz Lang-filmen «Das Geheimnis von Doktor Mabuse» og Marika Rokk-innspillingen av Millockers operette «Tiggerstudenten». Man har ganske sikkert grunner nok for den pessimisme en mann som Dr. Fischer nærer overfor tysk films fremtid, selv om en utenlandsk iaktaker likevel vanskelig vil tro at det kan være så ille som det skildres. I den lettere genre høster Rühmann, Hans Moser, Theo Lingner og Wolf Albach — Retty fremdeles megen applaus. Men det synes som om plassene etter de gamle og store karakterskuespillerne George og Jan nings fremdeles står åpne. Interessen for film er imidlertid meget stor i alle samfunnslag, og i de fleste større

byer er det dannet filmclubs, der bl. annet viser gamle stumfilmer, som «Faust» med Ekman og Jannings, for å utvikle evnen til å forstå og vurde filmen og dens kunstneriske muligheter. Et nytt innslag i tysk filmverden er «Heidelberger Filmkunsttagung» hvor nye filmer kjøres for en rekke av den internasjonale filmverdens spisser. I år ble bl. a. Malapartes «Christo Prohibito», «den forbudte Kristus» vist og fikk gemytten i kok, i det den ble avvist av de fleste italienerne, og begeistret motatt av mange andre utlendinger. At svenskene av en eller annen grunn trakk «Frk. Julie» tilbake vakte en viss skuffelse. Nivået var ellers meget høyt, og en premiefilm som «4 i en Jeep» fikk bare hederlig omtale. Italia tok førstepremien, med den engelske «Et streif av sol» på annenplass.

Men om vesttysk film idag står svakt så står opera og teaterliv desto sterkere. I år sto selvsagt Bayreuth i brennpunktet for interessen, og en mengde Wagnerdyrkere fra hele Tyskland og utlandet med, valfartet dit. At ikke alle ble like tilfretset med oppsetningene er en annen sak. Det er jo ellers et faktum at det er Hamburgeroperaen som er toneangivende, og de oppførelser man har gitt i den gamle Operabygningen, som nå er under restaurering, kan stå som mønstre på hvordan en opera skal settes opp. Men også på små provinsscener kan man nå, som før krigen, se førsteklasses kunst. En Carmen-oppførelse i Heidelberg var f. eks. riktig utmerket, og operaen i Mannheim står på ganntelt godt nivå.

Også når det gjelder teater er Hamburg i dag et sentrum, ved siden av Wien. «Deutsches Schauspielhaus» i

ne. En russer hadde funnet henne bak et skap hvor hun hadde gjemt seg, kastet henne til gulvet, slått henne og øvet vold mot henne.

Med den fullstendige mørke kom den fullstendige katastrofe. Bare få, blant dem Erich Grau og hans kone,

løse netter med flyangrep og tilslutt «befrielsen».

Mange sider av denne skjebneboken e. ennå ikke skrevet, og vil først senere kunne bli fullstendig.

Inntil da kan vi bare si: Gud bevare fedrelandet.

«Oswaldgruppen» plyndring av Holla Sparebank

Saken henlagt, men hvor ble det av de rante 191 000 kr.?

Ved bankranet i Holla sparebank, som ble foretatt 7. september 1944, var utbyttet 191 245 kroner. Lederen av den kommunistiske «Oswaldgruppen», Asbjørn Sunde, har etter krigen tatt på seg ansvaret for denne aksjonen. I sin forklaring for retten sa han at pengene gikk til illegalt arbeide, for det meste til underhold av gruppens medlemmer og deres familier.

På den tiden besto «Oswaldgruppen» av 13 mann. Det var to av dem som var med på ranet i Holla sparebank, og de hadde assistanse av to mann fra den lokale kommunistgruppen i Skien. Etter krigen har lederen for denne gruppen, Einar Rasmussen, sagt klart fra at han ikke hadde noe med aksjonen å gjøre og at den ikke ble foretatt etter noen ordre fra ham, sier «Arbeiderbladet».

Det var stille omkring denne saken en tid etter frigjøringen. Da karene tok pengene fra banken, sa de at midlene skal brukes til hjemmefrontens arbeide. Men banken fikk ingen melding fra hjemmefronten etter krigen om at pengene var brukt, så etter hvert begynte man å fatte mistanke om at alt ikke var som det skulle være. Så en dag da banksjefen i Holla Sparebank var i Skien, oppdaget han en av de to karene som var med på kupet, på gaten, og han var ikke sen om å gjøre anskrik. —

Hambrug har nemlig engasjert Werner Kraus som gjest, og med ham som sentrum er det satt opp en rekke herlige forestillinger. For en tid siden spilte han vekselvis Wilhelm Vogler i Carl Zuckmayers «Hauptmann von Köpenick» og Geheimeråden i Gerhardt Hauptmanns «For solnedgang». Da dette ble skrevet spilte han dessuten i Schillers «Maria Stuart» og senere også «King Lear» hos Shakespeare.

Det er intet mindre enn en opplevelse å følge Kraus på scenen, hans folkning av den gamle Geheimeråd i «For solnedgang» var gripende. Gripende var også hans fremstilling av Köpenickkapteinen, hvor han ikke bare gir fritt løp for all satire og malice forfatteren har lagt ned i stykket, men også med sin sosiale patos forstår å heve skikkelsen fra den rene komedie og opp til tragediens plan. Man kan bare sitte og undre seg over hvor suverent Kraus er som skuespiller, og fryde seg over hans overordentlig fine replikkunst, med et utall av små fine sjatteringer. At han kvell etter kvell river et overmåte forvent publikum med seg er ingen ting man forundres over, i tysk teater er han i dag uten konkurranse «The Grand Old Man».

Siste sommer og høst har man over Vest-Tyskland

gitt en mengde friluftsfeststillinger

— Forts. side 6 —

Det ble foretatt store undersøkelser som altså førte til at den lokale kommunistgruppe-lederen erklærte at han ikke hadde hatt det minste med saken å gjøre, mens Asbjørn Sunde tok hele skylden på seg.

De to karene fra Skien var bare leid for anledningen. De fikk tusen kroner hver for sin medvirken, mens de to Oslokarene tok med resten av pengene inn til Sunde. Pengene ble gjemt et sted ute i Lier og brukt etter hvert som behovet meldte seg, forklarte Sunde. Alt ble brukt opp, sa han.

Saken har vært behandlet, først for Oslo byrett, og så for Høyesterett, og etter dommen i Høyesterett fremgår det tydelig at man der ikke anser den ne aksjonen som noen krigshandling. Banken anla nemlig erstatningssak mot endel forsikringsselskaper med krav om erstatning for ranet, men sel skapene nektet å betale fordi de mente det her dreiet seg om en regulær krigshandling. Høyesteret dømte selskapene til å betale erstatning, og dermed må en gå ut fra at retten ikke anser ranet i Holla Sparebank for en krigshandling.

Politiet, som har hatt saken til behandling, har funnet å måtte henlegge den på grunn av bevisets stilling og med den bemerkning at saken tross alt må skrives på krigens konto.

Om det var noen penger igjen av de 191 000 etter krigen, er det uråd å si. Under rettssaken påsto et vitne at fru Sunde var kommet over til Sverige med den nette summen 70 000 kr. på seg, men det ble ikke bekreftet, slutter «Arbeiderbladet».

ROGER VAILLANDS antiamerikanske piece «Oberst Foster erkjenner seg skyldig» er blitt forbudt av det franske politi etter voldsomme demonstrasjoner som piecen har foran lediget. Den handler nemlig om en amerikansk oberst i Korea, som gir ordre til å henrette en kommunistisk kvinnelig fange og som, da han blir tatt tilfange av nordkoreanerne, beslutter å erkjenne seg skyldig i krigsforbrytelse.

Beslaglegelsen løser imidlertid ikke problemet, den bare søker å fortie sakens realitet. Den blir vel ikke avgjort, for man vet hvem som seier i Korea. For som bekjent er det seierherren som alltid har rett.

Det er imidlertid betegnende, at de anglosaschiske politikere har fått onde drømmer etter amerikanernes bombing av Kraftverkene ved Jalulven, men sover like godt etter den vanvittige bombing av Dresden og Hamburg, hvor hundreder tusener av sivilbefolkningen ble brendt ihjel. Man skulle nesten tro at det stakk engelske penger i kraftverkene!

Bondehøvdning og samfunnsbygger David Seierstad

De nøkterne data i «Who is who in the World» — hvem er hvem i verden — overbeviser allerede om at her står en overfor en personlighet som i beste forstand raker et hode opp over alt folket, en stor mann hvis livsregister omfatter såvel kulturelle som sosiale, politiske og økonomiske interesser.

Og dog kan en stortingsmann Ramndal besmusse denne mann som «eit såpass stort kreftpunkt i vedkommende samfunn, anten det var grenda, bygda, fylket eller byen...», en statsråd, høyesterettsdommer Terje Wold kan betegne ham: en gangster og en statsråd Aaslands blad kan kalle hans folk lus på krop pen, å rydde ut før de fikk formere seg.

Bondehøvdingen hørte naturlig inn i den store gruppe nasjonale norske menn og kvinner: Nasjonal Samling.

Det jeg på forhånd visste om David Seierstad stemte så overordentlig dårlig med det inntrykk som det norske folks nåværende styresmenn og kvinner etter eget sigende har av NS-folk, at jeg ba ham om en samtale noe utenom det vanlige: en samtale om hans liv og livverk.

85 år er han, men rank og skarp i tanken, bare synet er dårlig. I «vilkårshuet» på Lena, rommelig som det høyer seg Toten, dukket vi ned i fortiden.

„Vår slekt gjennom 400 år» heter en av hans bøker, et av de dokumenter han testamenterer sine barn. Her forteller han også om gården Særeifstadir, først nevnt i 1364 og hvortil Davids far kom i 1859 fra Enge på Toten. Moren kom fra stor gården Festad på Lena.

David ble elev på Sagatun Folkehøiskole hos Ole Arvesen, der traff han Bjørnstjerne Bjørnson som ble hans venn og som ville ha hans politiske «klubb» Hoff Samtalelag innmeldt i «amtsvenstre». Fra denne begynnelse omkring 1890 er det betegnende for David at han gjennom årene kom i forbindelse med en lang rekke av åndens og gjerningens stormenn i landet.

Seierstad overtok han 23 år gammel, samme år giftet han seg med Helene Beate Sæther. Ivåres hadde han den sorg å miste denne sin trofaste livsledsakerske.

På Seierstad drev han kvegrøtter skole i forbindelse med Selskapet for Norges Vel, i hvis representantskap han satt. Han nydyrket 400 mål jord på sine gårder Seierstad, Slagsvold og Røstøen (Reinsvold). På disse gårder, storgårder selv etter totenmål, sitter i dag hans 3 sønner.

Hans 2 døtre er gift henholdsvis på storgården Søndre Ski, og Saugstad på Ringsaker. David pointerer sterkt at hans hele slekt er rotfestet i Norges jord.

«For å kunne dyrke jord måtte jeg hugge skog, sier han, «men jeg ville at for hvert tre jeg hugg skulle to trær vokse opp. Jeg plantet skog, jeg la an hager, alleer og park. Alt dette vokser og står som et minne om meg når jeg er borte.

28 år gammel kom han inn i her-

det økonomiske, sosiale, kulturelle og politiske område. Du har stått midt oppe i mange av de store kamper, og spesielt har du satt hele din dyktighet, interesse og energi inn for å bedre bondernes og jordbruksbefolkningens kår. Du elsker din stand og din bygd, og dens fremgang er din glede og lykke. Du har deltatt med heder i gjenreisningsarbeidet etter inflasjonens og deflasjonens herjinger, og din praktiske sans og ditt kloke omdømme er alltid kommet godt med.

Som representantskapets ordfører i Toten Potetmelfabrikk sender jeg deg min hilsen og gratulasjon i anledning dagen, og takker deg for det arbeide du har nedlagt for gjenreisningen av denne bedrift, som vanskelig i dag ville ha vært en så stor faktor i bygdene og distriktets liv, hvis ikke du hadde satt deg i spissen for gjenreisningen og overtatt ledelsen i de nåværende vanskelige tider.

Brevet var også undertegnet av fabrikkens disponent og av dens samtlige arbeidere. «Dette gjorde brevet til det gledeligste jeg har tatt i mitt lange liv», sier David.

I 1914 startet han Lena Meieri, et av landets største, som i dag behandler vel 10 millioner liter melk pr. år og yster en anerkjent «schweizerost». David sa til konsulenten at meieriet skulle dimensjoneres så stort at de kunne ta imot 10 ganger den melkemengde en regnet med ved starten. «Og i dag er den ti ganger så stor», sier David og synes å se over til sin nærmeste nabo, meieriet.

Han satt som medlem av styret i Gjerstad Brenneri i 34 år, derav 28 år som formann. Han var medlem av representantskapet i Hypotekbanken, takstmann i denne og for Kreditforeningen for Land og Skogbruk. Han var formann i styret i Toten Sparebank, medlem av administrasjonsstyret for Gjøvik og Opplands Kreditbank, medlem av representantskapet for Norges Vel, formann i styret for Østre Totens Elektrisitetsverk.

Labo Hvilehjem på Lena er et resultat av Davids personlige arbeide. Det er i dag et hjem av høy kvalitet, hjem for 31 gamle og betjening. Opprinnelig hørte til Labo 50 mål dyrket jord, nå drives 100 mål dyrket, besetningen er tredoblet, og så den store hagen er Davids verk.

Han tok også initiativet til bygning av det statelige Hov Gravkapell. «Om rik eller fattig, jeg ville ikke at de skulle dra på sin siste reis ut fra et skur», sa David.

Den gamle kjemper synes å vokse når han kommer inn på Bondernes Krisehjelp. David, den gang i 1930 allerede en mann i sekstiårene, som satt trygg på sin tue, hadde alt å tape og intet å vinne ved sin innsats for landsbygdens ulykkelige som bukket under for rente- og avdragsspøkelset i en krisetid da pro-

DAVID SEIERSTAD.

duktene så å si ikke kunne selges for noen pris.

David forteller om noen av de tilfeller som berørte ham direkte og som fikk ham til å ta kampen opp. En av hans tidligere husmann hadde kjøpt et småbruk, David hadde gitt ham endel mål jord i tilskudd. I mellomkrigsårene forsvant den lille oppsparte kapital, mannen gikk konkurs og skulle kastes ut fra sin eiendom. På en større gård på Toten skulle hel besetningen selges ved tvangsauksjon. En gård uten besetning! Tilsist kom bondens datter med ei ku som hun hadde fått som lønn for to års budeietjeneste. Den var hennes, men på det var ingen papirer, kua skulle auksjoneres bort «Da gikk jeg heim og gråt», sier David og får tårer i øynene.

Han fikk samlet behjertede menn fra alle partier, han fikk startet Krisehjelpen, fikk istand opprop til Folket i Norges Bygder, fikk istand

deputasjoner til Norges Bank og til Regjeringen, henvendelser ble gjort til landets banker. Og, resultatet uteble ikke, Krisehjelpens formål var ifølge statutenes § 1: Å varetta jord- og skogsbefolkningens økonomiske interesser under den nåværende krise. Og § 2: Å lette gjeldsoppgjør, rentelettelser og midlertidig avdragsfrihet, å hindre at jordskog- og småbrukere ved tvang må forlate sine eiendommer, og at de som har mistet disse måtte få dem tilbake, arbeide for rettferdig beskatning.

David talte krisehjelpens sak over hele landet, han holdt foredrag om den i Studentersamfunnet. Og langsomt men sikkert ble forholdene bedret. Det er symptomatisk at de fleste av Davids medarbeidere i Krisehjelpen senere ble medlemmer av Nasjonal Samling.

Hans etterfølger som formann skrev til ham i Hjelpens eget organ «Bygdefolket» under titelen «Aftersyn»:

Vi kan ikke avslutte dette tilbake blikk uten å nevne den mann som har holdt hele dette veldige og uens-

Den nåværende eier og driver av Seierstad gård.

artede opparat sammen! David Seierstad. Ingen kan ha noen forestilling om hva han har utrettet. Bare tenk på det å holde et landsstyre av alle politiske partier sammen i vår partiredne tid! De fleste av disse menn så hverandre for første gang da de trådte sammen i det første styremøte — og så greie å holde disse sammen, det er et kjempeverk. — David Seierstad! Du har skrevet deg et lysende navn i Norges historie. Gid du må få helse til å føre din hær fram til fullstendig seier.

Ja, han har seiret gamle David Seierstad, tiltross for at man dømte ham som landssviker. David Seierstad landssviker! Ler mor Norge eller gråter hun. Hun ser vel helst like overbærende medlidende ned på de små menn som hennes folk har valgt til sine ledere, som David ser på dem som han sitter der, rolig og traust, sikker på sin sak.

For alle rettenkende nordmenn er og blir du en av Norges store sønner, samfunnsbyggeren, David Seierstad!

Kapp, juli 1952.

ARNE BERGSVIK.

En verdenssukses i nytt opplag

«Skinnbrevet» og «Kleivdøler»

har vært utsolgt i mange år, og der er stadig etterspørsel etter disse bøkene om hvilke Knut Hamsun uttalte: «Aldeles glimrende folkelivsskildringer!»

Tredje del av sagaen om Terkel Kleiva er nå ferdig og er allerede utkommet på tysk på Universitas Verlag i Berlin. Den fikk en strålende presse.

I høst kommer den norske utgaven på «Store Bjørn» forlag. Bokens norske tittel blir «Gode makter». Samtidig kommer de to første bøkene i nytt opplag.

Prisen pr. bok blir kr. 12 innb. Ved å bestille alle tre koster de tilsammen kr. 30 pr. oppkrav.

For noenlunde å kunne bestemme opplagets størrelse er jeg takksam for snarlig bestilling.

Send bestillingssedlen som trykksak i åpen konvolutt. 15 øre frimerke.

Bestillingsseddel:

Unnertegnede bestiller herved tilsendt i oppkrav såsnart bøkene foreligger:

- Skinnbrevet kr. 12,00.
- Kleivdøler kr. 12,00.
- Gode makter kr. 12,00.

Alle tre kr. 30,00.

Sendes under adr.: Karl Holther, Amot på Modum.

Bestillingsseddel.

Herved bestilles fra HANS MARTINUSSENS FORLAG, Bergen, ekspl. R. Astrup Nielsen: EVENTYRET OM «SOLBRIS» a kr. 23,00 innb. mot postoppkrav uten ekstra kostnader for meg.

Navn:

(skriv med blyant)

Adresse:

(skriv tydelig).

Herrestøvletter - damestøvletter - skisko

Våre anerkjente saueskinnsforede støvletter nedsatt i pris. — Herre i brunt og sort fettlær kr. 102,—. 1 Dame, i brun og sort bokshud kr. 81,—. SKISKO, herre kr. 60,—, dame kr. 55,—.

Skriv eller ring

A/S FJORDANE SKOFABRIKK, Nordfjordeid.

Jordbrukere!

Bestill Deres gjødselkalk i tide. Førsteklasses vare, meget rimelige priser. Innhent tilbud.

A. JOHANSEN, Tangen, Lunner st. Hadeland.

Toten-stevnet

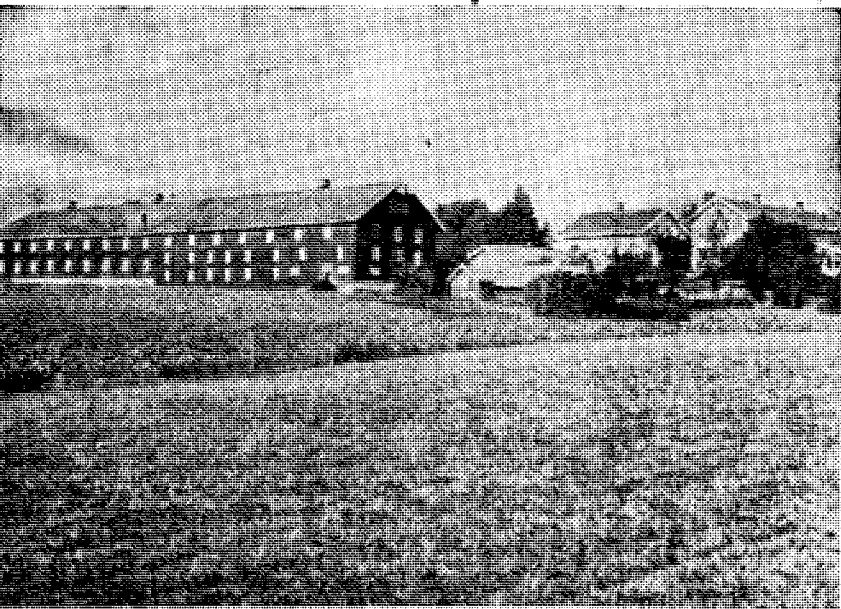
terer sterkt at hans hele slekt er rotfestet i Norges jord.
«For å kunne dyrke jord måtte jeg hugge skog, sier han, men jeg ville at for hvert tre jeg hugg skulde to trær vokse opp. Jeg plantet skog, jeg la an hager, alleer og park. Alt dette vokser og står som et minne om meg når jeg er borte.

28 år gammel kom han inn i herredsstyret og virket der i 12 år. — Hans sunne omdømme reagerte mot den økonomiske politikk som demokratstyret drev, demokratene hadde jo sitt forum nettopp i Toten-bygdene. Østre Toten kom under administrasjon i kriseårene og etter å ha frasagt seg valg til ordfører, kom David ikke mer bort i kommunalforvaltningen.

Men så meget mer virket han for bygdens liv. Han tok initiativet til Toten Potetmelfabrikk, som i krisetiden omkring 1930, da potetmel var uselgelig til 13 kroner sekken, måtte rekonstrueres. David gjennomførte dette og ledet det nye selskap videre. I november 1930 skrev advokat Sterri, som formann i representantskapet for Potetmelfabrikken til ham:

«Det er i dag 40 år siden du ble gift. Det er en lang og begivenhetsrik tid, med sterke brytninger på

anerede en mann i seksuarene, som satt trygg på sin tue, hadde alt å tape og intet å vinne ved sin innsats for landsbygdens ulykkelige som bukket under for rente- og avdragsspøkelset i en krisetid da pro-

Billedet viser endel av de store bygninger på Seierstad gård.

«Da gikk jeg heim og grat», sier David og får tårer i øynene. Han fikk samlet behjertede menn fra alle partier, han fikk startet Krisehjelpen, fikk istand opprop til Folket i Norges Bygder, fikk istand

«8. Mai»

kronikk 1. august 1952

Vi skriver historiens dom i dag.

XXIV.

Når vi i de foregående artikler inngående har kommentert eksilregjeringens og dens medarbeideres lovgivervirksomhet, er det selvsagt ikke fordi vi på noen måte godtar at de statsrettslige forhold på grunnlag for denne virksomhet. Tvertom, den landflyktige regjering hadde fra sitt eksil absolutt ingen myndighet over innbyggerne i det okkuperte Norge og følgelig heller ingen lovgivningsmyndighet.

Den søkte å bygge opp en plattform for sin virksomhet:

Elverumsfullmakten som ikke eksisterte,

Kongens lovgivningsmyndighet ifølge § 17 i Grunnloven, som ikke hjemler sådan lovgivervirksomhet og

versjonen om Norges fortsatte krig, mens landets tilstand i virkeligheten var folkerettslig okkupasjon.

Men en plattform var nødvendig for å kunne benytte seg av straffelovens kapitler 8 og 9.

Av våre artikler har en sett med forferdelse at aktørene i London og i Hjemmefronten ikke var vanlige lovgivere: juridiske vitenskapsmenn som etter nordisk og internasjonal rett søker å øve rettferd.

Vi har hatt med hatefulle, hysteriske folk å gjøre, folk med øyensynlig tynnslitte nerver som med lys og lykte har søkt utveier til å omgå og å bryte lov og rett for å kunne knuse den gruppe norske medborgere, som under okkupasjonen

søkte å redde hva reddes kunne for land og folk.

Lorentz Vogt betegner sådanne «lovgivere» som vinkelskrivere, men aldri har vel vinkelskrivere avstedkommet sådanne forbrytelser og sådan grenseløs ulykke som landssvik-anordningen og de øvrige anordninger som er knyttet til denne.

Vi har skuet inn i en hensynsløst gjennomført avledningsmanøver til sikring av egne taburetter og illegale undergrunnsmenns velferd.

Vi har sett hvordan de har kombinert lovgivende og dømmende myndigheters samtlige instanser, forhåndsdomt en bestemt menneskegruppe til fengsel, rettighetstap og formueustap etc. etc. istedetfor å foreskrive rettslig granskning av de enkelte innbyggers handel og vandel i okkupasjonsårene, for ved individuell prøvning ved ordinære retter å finne ut om siktede virkelig hadde forbrutt seg mot gjeldende lov.

En upartisk rett ville da i mange tilfeller ha erkjent at siktede tvertom hadde gjort sitt land store tjenester, jfr. professor Skeie og Rønnesaken i 1809.

Eksilregjeringen dro også de øst- og vestallierte krigførende makter inn i rettsoppgjøret ved en overenskomst av 16. mai 1944 og derved gjorde de dette til en utenrikspolitisk affære, mens rettsavgjelder mot nordmenn i Norge vel skulle være en innenrikspolitisk sak. Denne overenskomst må betraktes som et inngrep i regjeringens suvereni-

tet, den som den påsto å være i besittelse av.

Overenskomsten ble sluttet samtidig og «vesentlig likelydende» med USA, UK og Sovjet, fra norsk side ved utenriksminister Trygve Lie. — Den foreligger i bokform «Restricted-Not to be published» under tittelen «Norway civil affairs handbook», 192 sider med mange bilag, og omfatter alle tenkelige grener av norsk forvaltning, Også geografi, historie, statsforfatning og kulturliv er rikt representert.

Overenskomstens formål var bl.a.:

- (a) å befri hærens, flåtens og luftvåpnets ledelse fra utførende byrder med hensyn til ansvaret for sivilforvaltningen,
- (b) å understøtte nåværende og fremtidige allierte operasjoner ved å tilsi sikre sådan organisasjon av lokal virksomhet i frigjorte distrikter som vil trygge:

- Overkommandoen for styrkene i Norge's krav med hensyn til sivil administrasjon, for derved å bevare kjempende troppene for operasjonene,
- gjenoppsettelse og hevdelse av lov og orden og stabilisering av forholdene blant den sivile befolkning,
- den maksimale oppnåelighet til styrkene i Norge av sånne lokale resourser som er påkrevet for å fremme den samlede militære prestasjon etc.

- SCAEF's (den allierte overkommando) autoritet var basert på skikk og bruk av internasjonal lov og på overenskomsten som ble sluttet 16. mai 1944 med den britiske og USA's regjeringer. — Samme dag sluttet representanter for Sovjet-Russland og Norge en vesentlig likelydende overenskomst.

I Part II vedr. Instruksjoner, kap. 5, 2 bestemte overenskomsten: De norske autoriteter vil være ansvarlige for at de tar sånne

kenet foreligger:

Skinnbrevet kr. 12,00.

Kleddøler kr. 12,00.

Gode makter kr. 12,00.

Alle tre kr. 30,00.

Sendes under adr.: Karl Holther, Amot på Modum.

NS-bonde.

Trenger du en arbeidsvillig og pålitelig frontkjemper til gården din så skriv snarest til «8. Mai» b. merk: «38 år liten fam. nr. 221».

Skogeiere!

Øvet skogsarbeider 30 år, tidl. NS. med brevkurser i skogbrukslære og 3 sommers praksis som skogkulturarbeidsleder søk. skogsarbeide fra ca. 1. september. Hybel ønskes. Bill. mrk. «Gode attester nr. 219».

forholdsregler som vanligvis anses som saker vedrørende den sivile administrasjon. Civil Affairs offiserer som er pålagt administrative plikter vil arbeide i nøye forbindelse med kontraspionasjen (CIC-Counter Intelligence Security Personal) og andre berørte avdelinger for å assistere eller å arrangjere med passende CAO-spesialister for å assistere de norske myndigheter når og som forlangt av dem, til å ta forholdsregler instituert av disse autoriteter i følgende affærer:

- Fjernelse og gjeninnsettelse av offentlige tjenestemenn. — Fjernelse fra embete og om nødvendig arrestasjoner av personer som med overlegg samarbeidet med fienden eller frivillig handlet på en måte som var fiendtlig overfor de alliertes sak. (uth. her).

- Gjenoppsettelse og sikring av sivile rettigheter:

- Opplysning av alle naziinspirerte organisasjoner og alle lover som skiller seg ut på basis av farge, tro, rase eller politisk mening som er blitt påtvinget Norge av tyskerne.

- Opplysning og kontroll av profientlige partier:

- Opplysning av politiske partier og organisasjoner som har samarbeidet med fienden.

- Arrestasjon og internering av lederne for de partier og organisasjoner som er referert til ovenfor, og alle andre personer hvis forvaring er ansett for nødvendig av hensyn til de alliertes sak og for opprettholdelse av orden. Alle sådanne personer som er norske borgere vil så snart som mulig bli overgitt til de kompetente norske myndigheter. (uth. her).

Pliktene ifølge de foranstående affærer vil bli tildelt staben for den

Bestill Deres gjødselkalk i tide. Førsteklasses vare, meget rimelige priser. Innhent tilbud.

A. JOHANSEN, Tangen, Lunner st. Hadeland.

Toten-stevnet

Stevneledelsen har til rådighet en utmerket campingplass nær møtelokalet og stevneplassen. Man vil tilrå dem som disponerer telt og sovepose å løse innkvareringsproblemer greit og enkelt ved å gjøre bruk av camping-leiren. Henv. skjer ved ankomsten til innkvarteringskomiteens representanter på Festivitetslokalet på Kraby.

Vekkerur

Kr. 18,10 — 21,50 — 23,50 — 24,75 — 25,50 — 27,50 og 34,60

Sendes mot oppkrav.

Urmaker R. Gjessing,

Drammen.

Overrettssakfører

Bjarne Holst

Ørevoll-bygg, Nordveien, Jar. — Tlf. Oslo 53 75 28.

Konferansetid etter avtale.

Husleiesaker, erstatning, skilsmisse. — Alm. praksis.

offentlige sikkerhet ved hovedkvarteret for sivillaffærer og til den eksklusive avdeling av de respektive staber for sivile saker, men avgjørelser, uten i rutinesaker, skal alltid treffes av sjefen for sivile saker (CCAO) eller hans stedfortreder (DCCAO).

Ved de provisoriske anordninger hadde Eksilregjeringen forhåndsdomt samtlige medlemmer av NS som forbrytere. På denne bakgrunn betyr forannevnte bestemmelse i overenskomsten av 16. mai 1944 at Eksilregjeringen prisga denne store gruppe norske borgere til de østvest-allierte krigførende makters fogdtbefinnende, et forhold som etter 8. mai 1945 vedvarte til 22. februar 1946, jfr. St.meld. nr. 64, bilag I, s. 29.

Og det er gitt, at med den propaganda som Eksilregjeringen hadde drevet fra London hadde de allierte ledere og deres underordnede ikke den fjerneste anelse om hva der i okkupasjonstiden hadde vært nødvendig å gjøre eller unnlåte å gjøre for å opprettholde norske liv og norsk eiendom. At deres behandling av de folk som de tok i varetekt og som de mente var «krigsforbrytere» ble tradisjonsbetonet, er derfor forklarlig.

Fra norsk side har man da også nyttet høve til å legge skylden for grov fangemishandling på britene.

Riksadvokat Aulie sa i St.meld. nr. 64, bilag I, bl. a.:

«Det er på det rene at britene i de første 14 dager etter frigjøringen brukte kjelleren i Viktoria Terrasse som fengsel for krigsforbrytere og personer som var mistenkt for spionasje. Den 20. juni rekvirerte de Akershus Landsfengsel til det bruk og overførte belegget fra Viktoria Terrasse. Som direktør for Akershus fengsel fungerte hele tiden Gløer-Johansen under British Security Service».

Stortingets justiskomite sa i Innst. S. nr. 341 vedrørende angrepene på rettsoppgjøret:

«Allierte myndigheter hadde egne varetektfengsler. British Security

Service benyttet den første tid etter frigjøringen kjelleren i Viktoria Terrasse hvor tyskerne hadde innredet seller, men rekvirerte så Akershus Landsfengsel og overførte fangene dit. Fangebelegget besto i det vesentligste av tyske krigsforbrytere, drapsmenn, torturister, spioner som de allierte myndigheter tok hånd om. Fangene var under alliert militærkommandos myndighet. Det var i London under krigen inngått avtale om de alliertes juridiksjonsmyndighet i Norge med hen syn til krigsforbrytere, spioner og agenter for Abwehr. Enkelte av disse er dømt ved allierte domstoler i Norge».

Nå vet vi at nevnte kjeller i Viktoria Terrasse av tyskerne ikke var brukt som fengsel, men kun som tilfluktsrom. Videre vet vi at overenskomsten i London omfattet ganske andre personer enn spioner og agenter for Abwehr og at en stor del av fangene var fredelige norske borgere, professorer, arkitekter, ingeniører og desuten kvinner. Folk som endog senere er blitt frikjent. Justis komiteens påstand inneholder følgelig en, forhåpentlig ubevisst, usannhet. De behandelende myndigheter har i flere tilfeller vist en sørgelig mangel på kjennskap til de saker de behandlet når det gjalt NS-folk.

Men vi går videre i Norway Civil Affairs Handbook og leser på side 20, under Part II, om politiet, pkt. 9:

Civil Affairs offentlige-sikkerhets offiserer (CAPS) vil stå i forbindelse med norske fengselsautoriteter og sikre at det blir tatt skritt for kontroll og riktig administrasjon av fengselstjenesten. (uth. her).

Videre under punkt 10: Sikkerhet og spionasje:

«Ved styrkenes hovedkvarter vil det være en kontraspionasjestab som vil bli ansvarlig for å sikre at Kommandoens krav til sikkerhet er oppfylt. Derunder kommer som pkt (d) (II):

Arrestasjon av kjente fiendeagenter og ytterlige fiende-sympatisører. Vider i (III):

Fjernelse og, hvis nødvendig, ar-

Kristendom i praksis —

Fortsatt fra side 3 —

hellige skrift og som vor kirke vitner om det i sin bekjennelse, at vi skal forvalte de hellige sakramenter etter Kristi innstiftelse og vår kirkes orden,

at vi trofast skal formane våre menigheter til sann omvendelse, levende tro på Kristus og hellig liv i kjærlighet til Gud og nesten,

og at vi av hjertet skal legge vinn på å leve etter Guds ord, og å trenge dypere inn i de hellige skrifter og den kristne tros sannheter.

Vi har lovet for den allvitende Guds åsyn at vi vil gjøre dette med troskap ved den nåde Gud selv vil gi oss.

La oss bekjenne vår hellige tro! (Menigheten reiser seg og framser sammen med presten trosbekjennelsen.)

*

Det annet dokument, som også er datert 9. mai 1945 og underskrevet av Elvind Berggrav personlig, er en kjærlighetens epistel til en embetsbror innen den norske kirke, og lyder i all sin farisæiske hulhet som følger:

«Hr. pastor N. N.

Ved sin ordinasjon får en prest overdradd det hellige presteembete på grunnlag av at han vil være tro mot Guds ord og vår kirkes ordninger. — Før han innsettes i embete i Den norske kirke, avlegger han også troskaps ed til Kongen og konstitusjonen.

Det har vært kirkens sorg at under Norges kamp gjorde enkelte prester seg solidarisk med dem som sam mensvor seg med fienden og ved hans hjelp brøt konstitusjonen og trådte landsmenns liv og rett under fot.

Ved sin holdning, respektive passivitet gjorde de seg medansvarlige i det herskende voldstyres framferd. De har derved tapt den for stillingen nødvendige medborgerlige aktelse og tillit.

Sin kirke forrødte de i dens nød ved at de gikk i lag med de menr. som svek kirkens orden og lover, undergrov kirkens grunn, forfulgte deres biskop og embetsbrødre og med makt hindret dem i å være evangeliske forkynnere, skadet gjerningen i menigheten, overfalt hjelpeløse landsmenn og på en hedensk livsanskuelses grunn øvet sjelebedrag mot folket.

Slike prester har gjort seg uverdige til å være evangeliets tjenere.

De er en av disse prester.

Herved suspenderes som allerede telegrafisk meddelt med øyeblikkelig virkning den fullmakt til å være prest som kirken meddelte Dem ved Deres ordinasjon.

Det embete De for tiden sitter i, har De ikke lovlig rett til. De har straks å forlate det.

I henhold til grunnloven vil De snart bli tiltalt ved domstolene. Fra nå av og inntil dom er falt, har De ikke adgang til på noen måte å opp- tre som prest.

Oslo, bispestol, 9. mai 1945.

Elvind Berggrav.
(sign).

Forbundet for Sosial Oppreisning

Festiviteten, Kraby st. på Toten, 9. og 10. august 1952.

Landsledelsens møte lørdag 9. kl. 10. Under møtet anledning til å delta i lunsj, etter møtet fellesmiddag med musikk, sang, opplesning.

Åpent stevne søndag 10. kl. 12. - Før stevnet anledning til frokostlun

PROGRAM FOR STEVNET.

1. «Velkommen til Toten». Av bonde Hans Seierstad, Lena.
 2. Andakt ved sokneprest Eystein Poulsen, Modum.
 3. Allsang, «Vi vil oss et land».
 4. Tale av Forbundets formann, bonde Anders Hafskjold, Lier.
 5. Prolog av og ved forfatteren Karl Holter, Vikersund.
 6. Allsang med musikk, «Gud signe Noregs land».
 7. Hilsen fra Sverige ved dr. phil. Per Engdahl, Malmø.
 8. «Du gamla, du fria, du fjellhøga nord».
 9. Hilsen fra Danmark ved redaktør A. Olesen, Aabenraa.
 10. «Det er yndigt land».
 11. Foredrag av sokneprest Eystein Poulsen, Modum.
 12. Allsang, «Alltid freidig når du går».
 13. Innlegg om bøndernes organisasjonsspørsmål ved bonde Hans Rognrud, Lena.
 14. Avslutning ved forbundssekretæren, cand. jur. Helge Grønstad.
- Etter stevnet fellesmiddag i Festiviteten.

Kraby Toten? Ja, det er der vi møtes 9.-10. august!

Du må våkne!

Det finnes vel intet som er så søvndyssende som den såkalte borgerlige opposisjon i de land, hvor sosialistene har hatt herredømmet og så å si enevoldsmakten i årene etter den annen verdenskrig. Mens kommunistene har en idé som fenger og som de kjemper for til siste åndedrag, og mens sosialistene fortsatt driver sin famlende velferdspolitik av klassebetonet art, har hverken høyre eller venstre noen idé ennsi noen ideologi. De har nøyet seg med å være bremse-

klossen på sosialistenes ramlende og skakende vogn og har ikke noe alternativ, som er kommunistenes og sosialistenes overlegen og som kan skape en personlig overbevisning, som gjennom en personlig livs førsel kan gi seg utslag i handling.

Det tales så meget om krig — både den kalle krig og den varme, blodig tilintetgjørende krig. Men ingen tenker på den politiske krig, den som Moskva er en mester i og som i dag er mere dødsens alvorlig for menneskeheten enn selveste atom-bomben. Vi lever i det som vi gjerne vil kalle en intellektuell forvirring, og de fleste lar livs-problemene seile sin egen sjø under en viss kurtise av de radikale elementer uten å erkjenne, at det bærer utfor stupet, hvis vi ikke formår å komme oss ut av den åndelige og intellektuelle ørken. Det er moderne i dag å demonstrere åndsfriheten gjennom gudløshet og annen tåpelighet, og den kirke og forkynnelse som vi har i dag er sandt å si intet bolverk mot materialismen, Stalins sterkeste våpen, som har skaffet ham forbundsfeller overalt i verden langt uten for de kommunistiske partigjerder. Og midt under denne farlige og oppløsende prosess svekkes og splittes nasjonene under klassekamp og partiegosisme slik at det ikke er mulig å finne fram til et grunnlag for en samlende, en kompakt og aktiv front ikke bare mot materialismen, men for en livgivende idé. På denne måten gjøres etterhvert demokratiet svakere og svakere, og tilslutt umulig slik at den gudløse materialisme under hammerens og sigdens fane vinner seir uten kamp.

Vi skal ikke her reise anklagen mot de virkelige skyldige i denne tingens bedrøvelige tilstand — det vil bare føre til ny splittelse. Men vi vil mane til samling, til idékamp med den

Dødsstråler

Det har fra tid til annen vært megen tale om visse retningsbestemte stråler av høy frekvens, de såkalte dødstråler. Hvorvidt problemet er løst i laboratoriene forlyder det intet om, det foreligger bare meget uvisse formodninger. Men det er sikkert at det har vært arbeidet under høytrykk med spørsmålet og om resultatene tier stormaktens tekniske eksperter, for alt vedrørende hemmelige våpen er naturligvis omgitt med mystikk.

Det eneste man vet er at det dreier seg om ultrakorte bølgel på en meget høy frekvens, d.v.s. bølgel på under 1 meters lengde og nålover til lengder som må uttrykkes i centimeter.

For å frembringe høyfrekvente svingninger som benyttes til ultrakorte bølgel er konstruert ett rør som kalles magnetron. Dette røret er et elektronrør, en diode med en sentrisk kathode omgitt av en cylindrisk ahode.

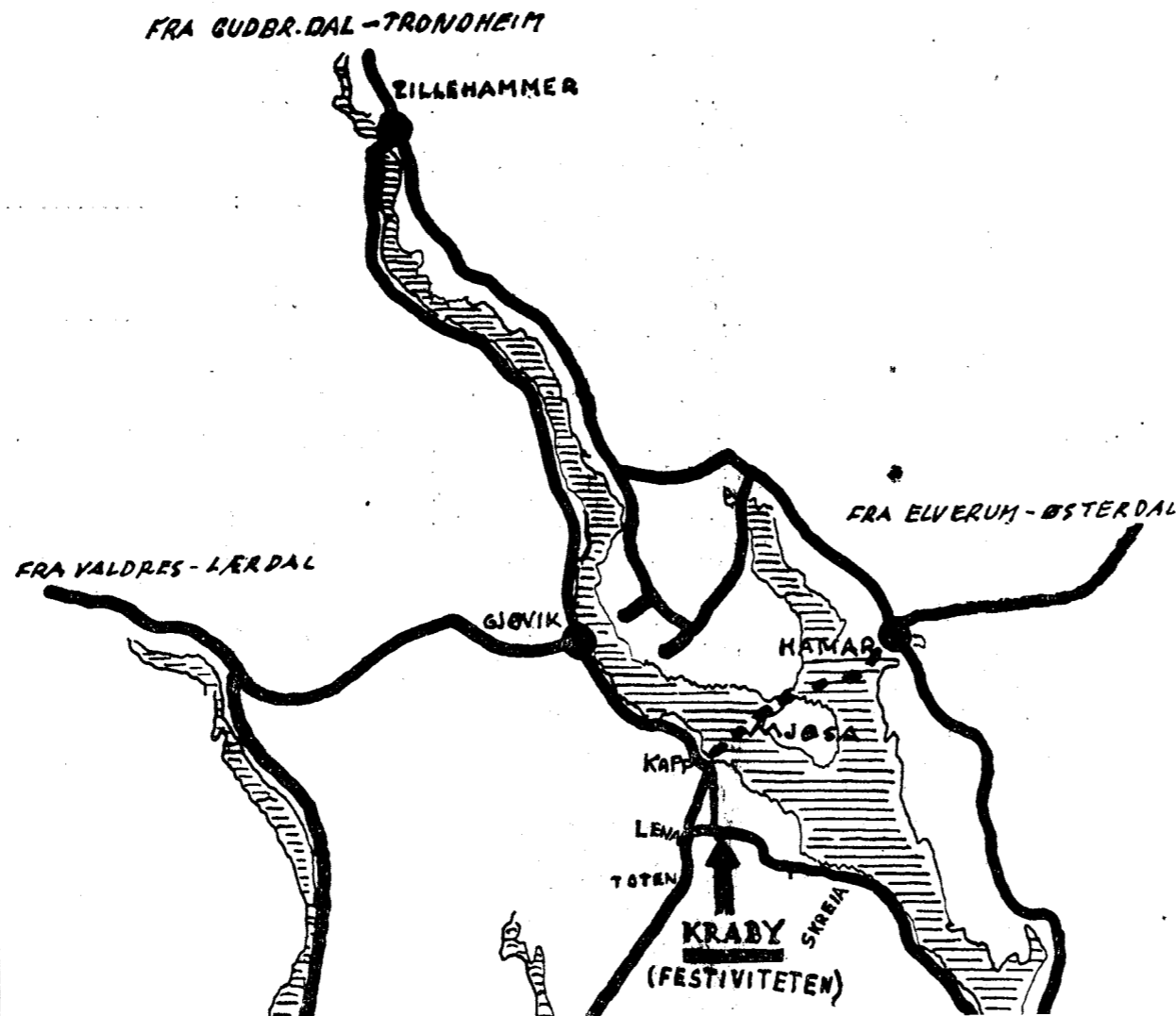
I praksis kjenner man gjennom bl. a. radar denne oppfinnelse fra høyskolen i Trondheim, meget godt til at de ultrakorte bølger på høyfrekvens dirigeres i en viss retning på samme vis som alfastråler og gamastråler. Og hele hemmeligheten med dødsstrålene vil egentlig innskrenke seg til ved trial — and error-metoden å finne nøyaktig den magnetiske frekvens som dreper sitt mål ved å sette ut av funksjon de fine elektriske impulser som kontrollerer hjerteslaget, åndedrettet, hjernesentrene i hjernebarken o.s.v. Fra parapsykologien kjenner man fra gammelt tankeoverføring — telepathie — som beror på samme prinsipp, nemlig høye frekvenser som følger en naturlov, loven om de magnetiske kraftlinjer.

De såkalte flyvende tallerkener drives etter samme prinsipp såvidt en kan forstå. En kjent bilfabrikant i Benz i USA forteller at en ingeniør i Kalifornia — Georg de Bay — så tidlig som 1928 konstruerte en flyvende tallerken. Benz tapte de Bay av syne før krigen i 1940, og en antar at han har reist til Russland.

Om de såkalte retningsdirigerte dødsstråler hittil bare er gjenstand for gissninger, er ett beslektet magnetisk fenomen kjent fra annen verdenskrig.

Den kjente dr. Alfred Hühnhäuser, som under okkupasjonen i Norge var leder av rikskommissariatets skole- og kulturavdeling fortalte i november 1944 at ved en appell av samtlige høye funksjonærer i det tyske styringsverk

Kart over innkjørselsveiene til Toten og vårt møtested Kraby

i menning ut grunnloven vil De snart bli tiltalt ved domstolene. Fra nå av og inntil dom er falt, har De ikke adgang til på noen måte å offentliggjøre eller på annen måte offentliggjøre tre som prest.

Oslo, bispestol, 9. mai 1945.

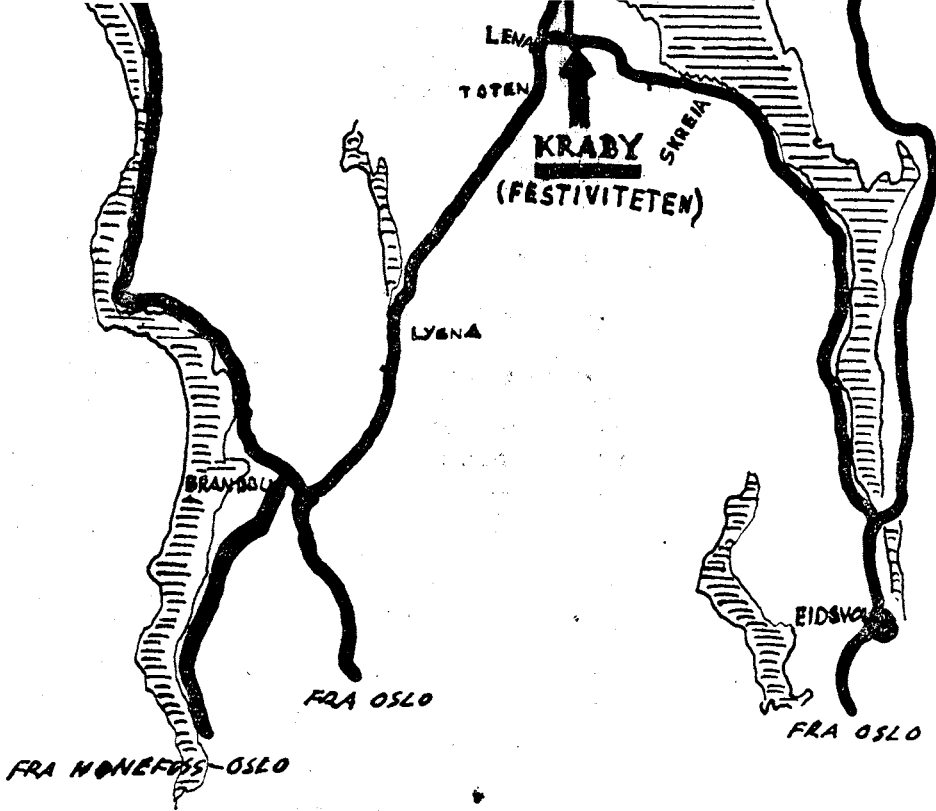
Elvind Berggrav.
(sign).

Det er trolig at norske prester i dag ikke liker å se igjen slike ting som dette på trykk. I et hvert fall burde de ikke like det så sant de mener det ærlig med sin kristendom.

De utgydelser som de geistlige forhåndsmennene på den anførte måten har gitt til beste, er nemlig ikke uttrykk bare for åndelig forstyrrelse og grenseløst hovmod. For en ærlig kristen må de nådesløse ord fra den høye geistlighet framstille seg som blasfemi av reneste vann og som en hån mot den kristendom som de samme herrer var betrodd å skulle føre ut i praksis.

Hvorfor er det bare en håndfull prester som har det personlige mot å turde protestere? Er alle de øvrige og tause enige i den her refererte form for kristen praksis, ja, da må det i sannhet stå dårlig til med statskirken i dagens Norge.

Nordmørspostens Trykkeri

restasjon av samarbeidere med fien den som innehar offentlige stillinger, og (IV):

Avsløring og nøytralisering av andre uønskede.

Et vidt begrep omfattende en høyst ubestemt menneskegruppe. — Neutralization — uskadeliggjørelse.

Da CAPS-offiserer ikke hadde eget politi til disposisjon ville de bli avhengig av det norske politi. Dette skulle bistå som konsulenter for kontraspionasjens folk.

Under avsnittet: Juridisk avdeling fastslås i kap. 10: Status for norsk lov:

Punkt 5: Den nåværende norske regjering har vært i funksjon siden 1935, den har fungert i England siden 1940 og er Norges legale regjering. Enhver lov som den har utstedt er gyldig og bindende for alle nordmenn. (uth. her).

Her begikkes først den konstitusjonelle lapsus å proklamere regjeringen som lovgivende myndighet. Desuten vet vi fra de foregående artikler at de provisoriske anordninger som Eksilregjeringen utferdiget, i høy grad ikke var gyldige.

Under: Reorganisering av den norske juridiske tjeneste ble i punkt 13 bestemt:

Representantene for den norske regjering som følger med den norske styrke, vil reorganisere de norske domstoler, og vil foreta alle nødvendige juridiske utnevelser.

Men, sier overenskomsten, Civil Affairs juridiske offiserer vil avgi beretning om tilstrekkeligheten av den eksisterende juridiske tjeneste og om denne er skikket, og vil gi råd om sådanne ansettelse, i den utstrekning som er nødvendig på grunn av den militære situasjon.

Nasjonal Samling har naturlig også fått sin omtale, og på side 79 er slått fast at Hirden til dels er satt sammen av kriminelle elementer.

Eksilregjeringen hadde således hele verdens krigsmakt fra øst og vest bak seg som garanter for at dens «gyldige og bindende» anordninger

skulle bli hurtig og effektivt praktisert på alle «krigsforbrytere» og «kriminelle elementer».

Det gjensto nå bare å gjøre Norges lovgivende makt, Stortinget, medansvarlig, og da først og fremst å få konfirmert av dette anordningen om dødsstraff. Sådanne straff skulle jo ifølge den militære straffelov kunne idømmes også etter krigens slutt, på tross av denne lovs paragraff 14. Videre hadde man innført dødsstraff også i den borgerlige strafferettspleie.

Departementets foredrag om saken slo riktignok fast at det ville være fullt berettiget å idømme dødsstraff for folk som «har satt seg utenfor de forpliktelse som påhviler en borger av en rettsstat». Dette ga ifølge departementet, uttrykk for en sunn og riktig rettsoppfatning i folket.

Og justisminister Terje Wold hadde i sin radiotale 23. januar 1943 proklamert at «det er forbrytere og gangstere som har makten i Norge». Mot disse krigsforbrytere var ingen straff streng nok, det ville endog være en mangel ved loven dersom en ikke kunne anvende dødsstraff overfor dem.

Men for sikkerhets skyld ble dog lovens konfirmasjon av Stortinget gjennomført i all hast, den ble vedtatt allerede 6. juli 1945. Kun et par hederlige unntakelser stemte mot den. Man hadde altså en formel lov i orden før man begynte å skyte NS-folk.

Man anså vel Stortingets «rettsoppfatning» for gitt: dets medlemmer, hvis majoritet i 1940 ved gruppeavstemning hadde avsatt Konge og regjering, ble ikke styrt ut i det ytterste mørke, men ble endog plassert på sine gamle taburetter igjen. Det var naturlig at den lovgivende makt påskjønet sådan ridderlighet.

Allikevel varte det lenge før Stortinget gjorde landssvikanordningen av desember 1944 og de øvrige provisoriske anordninger til lov. Først 18. mai 1946 forelå «Tilråding fra

justis- og politidepartementet til Odelstinget (O.p.p. nr. 92, 1945/46) deretter 29. november 1946 «Tilråding fra justisnemnda (Innst. O. I. 1947)», behandlet i januar 1947 og først 21. februar 1947 ble landssvikloven vedtatt av Stortinget. Da var man allerede kommet halvveis gjennom oppgjøret.

Justisnemnda innrømmet da også at «I forma er det lovgiving. I reyn da er det mykje meir ei domarverksemd». Men, sa den, «likt brott skal likt bøtast. Dette er det ein kan kalla umsynet til likskap for loven mellom landssvikarane innbyrdes». Men hva angikk likskap for loven overhodet sa nemnda at «Framholdet av oppgjøret etter samme lina som til no er brott på den sistnemnde grunnsetningen». Vi vet det.

Vi skal hermed forlate Eksilregjeringens virksomhet, den taler for seg selv. Historien vil dømme den, vår tid eller senere.

Som en passende epilog vil vi til slutt dog gi noen små glimt fra en glemte bok: «Djevelen Ler» av Adam Bauner, Lundes forlag, Bergen 1934, som med visjonert klarsyn avdekket det moderne samfunns moralske forfall:

«Vi ser det særlig i rettssikkerheten og rettsbevisstheten, som igjen gir seg utslag i korrupsjon og lovløshet. Også uregelmessigheter som drap og vold sees på med behørig forståelse. Er det rart at den alminnelige rettsbevissthet på den måte blir nedsatt, når det blir lenger og lenger hen mot det forhold som er skildret hos profeten at: «Sannheten er snublet på thingstedet, og hva rett er kan ikke finne inngang».

«Det er den kristne moral og en lovgivning bygget på denne som har holdt ondskapen tilbake. Men når loven ikke lenger håndheves så respekten for den kan opprettholdes og når det lovløse tolereres — så er veien åpent for den urettferdige komme!»

SLUTT.

Teater og film —

— Fortsatt fra side 4 —

av høyeste klasse. Goethes «Götz» ble gitt under særlig beskyttelse av Forbundsrepublikken Dr. Heuss i Götz' gamle borg i Hessen, og på Heidelberg slott ble Heinrich von Kleists «Kätchen von Heilbronn» en sjelden opplevelse med Michaela Rath og Karl John fra Deutsches Schauspielhaus i Hamburg som gjester i rollene som Käthen og Graf Friedrich Wetter vom Strahl. Dette storartede skuespill, som såvidt jeg vet aldri er blitt oppført her hjemme, viser hvilken vel dig innflytelse Shakespeare har hatt på tysk teater og tysk diktning, siden Lessings arbeide, som gjorde denne geniale engelskmannen til tysk «nasjonaldikter». I denne forbindelse kunne en være fristet til å rette et spørsmål til ansvarlig norsk teaterhold om hvor lenge de vil ignorere en så fremrakende dramatiker som von Kleist. Nevnes må i denne forbindelse at Kleists «Prins vom Hamburg» under stor begeistring ble gitt som tysk gjestespill i Frankrike i år.

Er interessen for film stor, så er interessen for teater og ny dramatikk ikke mindre. Eksperimentene med en ny teaterform — «Theater ins Zimmer» — har båret rik frukt, og i de fleste tyske byer er der et eller flere slike små teatre med 30—60 tilskuerplasser, hvor avantgardeskuespill får sin uroppførelse, og hvor den riktige teateratmosfære gir tilskueren den helt intime kontakt med den dramatiske kunst og dens problemer.

Av moderne dramatikk blir Sartre meget fremført

i Vest-Tyskland i dag, men det ser ut som om interessen for ham er på tilbakegang. En annen fransk dikter, Paul Claudel, har vært langt mindre spilt, men det er meget som taler for at han kan komme i sentrum for interessen, når det tyske teaterpublikum bare lærer ham å kjenne. For noen år siden ble Thornton Wilder's

og sigdens fane vinner seir uten kamp.

Vi skal ikke her reise anklagen mot de virkelige skyldige i denne tingens bedrøvelige tilstand — det vil bare føre til ny splittelse. Men vi vil mane til samling, til idékamp med den dødsens fare før øynene som vi i dag lever under og som så forferdende få erkjenner i sin sløvhet og egoisme. Hvis imidlertid noen først begynner å våkne og handle, vil nok flere slutte seg til etterhvert. Vi behøver i første omgang ikke noe flertall, men en surdeig i folkene, en åndelig og moralsk ledelse. Og — det vil vi si — får vi ikke denne ledelse snart vil vi på vår side av jernteppet aldri komme til å lede noe mere. Da har Stalin seiret før vi våkner.

«Our City» meget spilt, likeledes annen moderne amerikansk dramatikk, men denne interesse for hva USA har frembrakt på dette felt synes å være i tilbakegang. Av nordisk dramatikk som tyskerne interesserer seg for kan nevnes at Ibsen og Strindberg ennå samler stor interesse, av ny dramatik er Nordahl Grieg blitt spilt i Øst-Tyskland, men såvidt jeg vet ikke i Vestsonen. Når man unntar Borcherts «Draussen vor der Tür» kan man ikke si at moderne tysk dramatisk litteratur har frembrakt verk som virke lig er av klasse. Carl Zuckmayers «Des Teufels General» har riktignok vakt en del interesse og er også et meget vellykket dramatisk arbeide, men stor diktning kan man ikke kalle det. Dette betyr at klassiske skuespill ennå dominerer på de store scener, og etter det jeg har sett av fremførelser kan jeg bare si at disse arbeider i dag fullt ut forstår å holde den store tradisjonen i tysk skuespillkunst frisk og levende. At den også forstår å holde kontakten med det store publikum viser at den har en oppgave. Det er bemerkelsesverdig og betegnende at det er diktere fra svundne tider som i dag har denne oppgave i Vest-Tyskland, mens moderne dramatikk står ganske annerledes sterkt i andre vest-europeiske land.

Til Totenstevnet

søndag den 10. august vil det under forutsetning av tilstrekkelig tilmelding bli satt opp busser for møtene fra Oslo og omland. Avgang søndag morgen, retur samme kveld. Rimelige takster. Tegning skjer — helst skriftlig — til Forbundet, Klerschows gt. 5, Oslo (tlf. 37 76 96) innen mandag middag 4. august. Anfør tydelig navn, postadresse (tlf.nr.) og antall plasser som ønskes besatt. Bilturens lengde ca. 2½ time.

Togtider Oslo Ø. — Kraby og retur

Fra Oslo Ø: 8,00	Til Kraby: 11,33
Fra Oslo Ø: 13,55	Til Kraby: 17,34
Fra Kraby st.: 7,02	Til Oslo Ø.: 10,55
Fra Kraby st.: 10,13	Til Oslo Ø.: 14,20
Fra Kraby st.: 13,23	Til Oslo Ø.: 16,55
Fra Kraby st.: 18,48	Til Oslo Ø.: 22,25

HUSK sommertrafikken. Vær ute i god tid!

dødsstråler hittil bare er gjenstand for gissninger, er ett beslektet magnetisk fenomen kjent fra annen verdens krig.

Den kjente dr. Alfred Hühnhäuser, som under okkupasjonen i Norge var leder av rikskommissariatets skole- og kulturavdeling fortalte i november 1944 at ved en appell av samtlige høye funksjonærer i det tyske styringsverk i Oslo samme dag ble det gitt meddelelse av general Falkenhorst om at under flyangrep på München i november 1944 var ved magnetiske frekvenser et stort antall amerikanske fly brakt til taushet og tvunget til å gå ned idet den magnetiske tenning på flyene av de retningsdirigerte stråler ble satt ut av funksjon. En norsk student som på den tid studerte teknikk i München kom hjem jule 1944 og fortalte at han hadde sett dette forunderlige tekniske eksperiment samme høst i München.

Nå viser det seg at ikke bare i Tyskland var man ved eksperimenter og forskning kommet fram til praktisk anvendelse av magnetiske frekvenser. Også i USA var det samme tilfelle, men der utelukkende i ett tilfelle. I «Los Angeles — Mirror» for 23. januar 1950, sitert etter Frank Scully: De flyvende tallerkener, sto følgende artikkel: Fant 15-årig gutt tilfeldigvis tallerkenhemmeligheten?

Dette er historien om en femtenårig ung mann, der var interessert i kortbølgeteknikk, og som ved ett tilfelle fant bølgelengden for en magnetisk frekvens. Hver gang han innstilte sin skal på denne stanset han alle biler med magnettenning i en omkrets av 5 km. Også fly innen samme radius fikk motorstopp.

Det hører med til historien at det amerikanske statspolitiet blannet seg inn i eksperimentene, arresterte gutten og hans familie og konfiskerte hans ultrabølgeapparat, som ble sendt til Washington for videre undersøkelse.

Dette våpen i fredens tjeneste er dog allerede foreldet, da de moderne reaksjonsdrevne jet- og turboflyene — ikke anvender magnettenning som de motordrevne propellflyene. Men ellers kan man rolig gå ut fra at arbeidet med å utforske de ultrakorte bølgene med høy magnetisk frekvens skriker videre, og at resultatet sikkert blir ennå frykteligere krigsvåpen enn de som til dags dato er oppfunnet og tatt i bruk. — Dødsstrålene vil en vakker dag være ett faktum.

Spectator.